

899

144

TANULÓK LAPJA.

VI.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

SZERKESZTI

Dr RUPP KORNÉL

FŐGYMNASIUMI TANÁR.

FŐMUNKATÁRS:

GAAL MÓZES.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

1899

HATODIK ÉVFOLYAM.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

Ceol.

	Oldal		Oldal
Péterfi Tamás. Székely rege Petőfiről	490	Goldzieher Károly. A levegő ujonnan felfedezett elemei	587
Ráczkevi Sándor. Az első bálon	172	Hankó Vilmos dr. A torjai «Büdös barlang»	119
Regőczy Győző. A levélhordó	410	« » A tengerszem és a «halál birodalma»	458
Rettenetes Iván. (Történeti rajz)	38	« » Parajd és sósziplái	552
Teveli Mihály. Báránnyelők 5, 20, 42, 60, 74, 91, 100, 117, 136, 149, 165, 181, 195		A sárkány-léghajó	133
		Az új aranyország	186
V. Irodalomtörténet. Történelem. Esztétika.		Kármán Miklós. Az angol labdarúgó-játék (Football)	251, 266
Arany János «Toldi»-jának fejtegetése 10, 22, 44, 52, 69, 86, 102, 122, 134, 147, 167, 188, 202		Lejtényi Sándor. A rovargyűjtés köréből	300
A «Hableány» fogadó	168	S. L. A brockenhegyi kísértet	312
A legrégebbi egyetem	105	A magyar diáknyelvhez. (Ujabb adalékok)	316
Alliquander Ödön. A göcseji nyelvjárás	534, 551	Elefántok katonai szolgálatban	331
—ár. «A képzelt beteg»	253	A Colorado felső vidéke	376
A thébei temető	604, 619	Borchardt B. dr. Mennyit nyom a föld?	429, 442
Az emberiség ősi lakóhelye	204	A csendes óceán szigeteiről	476
Balkányi Kálmán. Silberstein Ötvös Adolf	58	Szabó Frigyes. Aranyhal-tenyésztés	478
Barcza József dr. A költői igazságszolgáltatás	295, 314	E. A. A számjelek keletkezéséről	507
Bouilloni Gottfried bevonulása Jeruzsálembé	215	Az iguanodon	509
Budavár megvétele	337	Időjárás megfigyelések	525
E. B. II. Mohammed bevonulása Konstantinápolyba	391	Pannonhalma	589
Gyulai Pál. «A délibábok hőse»	45	Diákszólások. (Gyűjtések a magyar diáknyelv szótárához)	606
Gyulai Ágost dr. «A velencei kalmár»	270	Természettudományi apróságok	621
« » Arany és Petőfi barátsága	521, 540	Zakariás Sándor. Magyar bélyeggyűjtő.	
Hatala Péter. Márczius idusának történetéből	162	A bélyeg eredete és használata	170
«Himfy dalai»	26	A bélyegárak változásának titkaiból	180
Historicus. Ezernyolczszáztizenkettő	89	A bélyeggyűjtés haszna	230
Hogy lehet megmagyarázni az Odysseia 7. énekének 224. és 225. sorát? (Vitakérdés)	138	Április havi ujdonságok	281
Hora és Kloska lázadása	618	Május « »	350
Horváth Cyrill dr. Mért imádkoztat a Halottas Beszéd Mihály arkangyalhoz	311	Görögország olympiai bélyegei	397
Horváth Cyrill dr. A régi magyarság	361, 379	Junius havi ujdonságok	445
Jakab Ödön. «Fenn az ernyő, ninesen kas»	283	Julius « »	504
Jelentés irodalmi pályázatunkról	521, 542	Augusztus havi « »	557
Jókai Mór. Katona József Bánk bánja	234	Szeptember « »	612
Kolumbus hamvai	136		
Magyarországi Szent Erzsébet	596	VII. Képmagyarzatok, vegyes közlemények.	
Márk királyfi	154	Szász Domokos	52
Pataky József. Petőfi haláláról	491	Irodalmi pályázatunk	77
Perczel Mór	353	Jelentés a Magyar Turista Egyesület pályázatáról	156
Réti József. Tompa Mihály és a természet	212	K. A. Az «Aranylakodalom» előadása az ifjúság számára	189
Strauss Ármín. A középkori dráma	423	Az új budapesti hadapród-iskola	199
Id. Szinnyei József. Nagyaink fiatal korából	214	Ifjúsági előadások a Nemzeti Színházban	200
T. K. A husziták	328	Az új honvéd hadapród-iskolák	268
Ifj. Wlassics Gyula. Velencei levél	247	(b) A debreczeni Bethlen-ünnep	360
« » Firenze	392, 407	A szerkesztő. Plagizáló diák	364
		Szarvas Gábor szobra	444
		Györke Ilona. Egy diákkisasszonyról	536
VI. Természettudomány. Útleírás. Vegyes ismeretterjesztő közlemények.			
K. A. Hegyi pálya a Jungfrau csúcsára	27, 39	Éjféli misén *	12
Néger diákok	70	Karácsony estéjén	12
Goldzieher Károly. Az Auer-féle izzófényről	93, 124	A kórház kertjében	76
« » A gyorsírás történetének fő-korszakai	332, 348	A St Pauli jégpalota	118
		Az özönvíz	201

	Oldal		Oldal
A kesergő asszonyok Krisztus sírjánál	216	A nagymama nevenapja	472
A Szent Márk-tér galambjai	221	Lovak az itatónál	526
Shakspere a törvénytörők előtt	316	A falu rossza	559
A magyar katonai érdemrend nagykeresztje	348		
A kocheli kovács	364	VIII. Állandó rovatok.	
Szomjúság-oltás a sivatagban	391	Az iskola világából. — Irodalom. — Vegyesek. — Fejtörő — Szerkesztői telefon minden egyes számban.	
A menekültek	442		
Középkori sarczoltatás	458		

B) Képes rész.

I. Arczképek.

Arany János (Petőfi rajza)	24	A bohóc és gyermeke	264—265
Szilágyi Sándor	49	A falu rossza (Baditz Ottó)	280—281
Nagy Lajos (Matejko)	103	Szavojai Jenő herceg szobra (Róna József)	295
Keglevich István gróf	182	Elektra és Orestes (Menelaos)	297
Jászai Mari	302	Shakspere a törvénytörők előtt	309
Bem	348	Husziták urvacsorája esata előtt	329
Perczel Mór	353	Bessenyei szobra Kallós Edétől	334
Bethlen Gábor	360	A kocheli kovács (Defregger)	363
Leonardo da Vinci. (A mester saját festménye)	395	Tájkép a Colorado felső vidékéről	377
Rafael Santi (Rafael)	413	Szent Gellért (Tury Gyula)	381
Györke Ilona	539	Szomjúság-oltás a sivatagban (Constant B.)	391
		II. Mohammed szultán bevonulása Konstantinápolyba (Constant)	392—393
		II. Lajos király halála (Kiss György)	399
		Madonna della Sedia (Rafael)	407
		Próféták és sybillák (Perugino)	409
		Mária látogatása Erzsébetnél (Giotto)	411
		Madonna (Perugino)	415
		Péter apostol a pogányok közt (Vaszary János)	424—425
		A menekültek (Vágó Pál)	440—441
		Szarvas Gábor szobra	444
		Wisby városának megsarczolása 1361-ben (Hellquist)	456—457
		A nagymama nevenapja (Dudits Andor)	472—473
		Petőfi szobra Segesváron (Köllő Miklós)	489
		Petőfi a nép közt (Révész Imre)	505
		Lovak az itatónál	523
		A falu rossza	553
		Szent Erzsébet megkoronáztatása (Kaulbach)	600—601
		Jelenet Hora és Kloska lázadásából (Kriesch Aladár)	618

II. Műtárgyak.

Éjféli misén (Jantyk Mátyás)	8	III. Táj-, úti és genre-képek, épületrajzok, népviselet.	
Karácsony estéjén (Jantyk Mátyás)	9	Hegyipálya a Jungfrau csúcsára. Domborműkép a Jungfrau-csoportról délkelet felől. — A Rigi vasut. — Mürren és a Jungfrau. — Elevátor a Jungfrau csúcsán. — Kilátás a Mönch állomásról. — Záró vignetta	28, 29, 39, 40, 41, 42
«Himfy dalai»-ból (Hirsch Nelly)	25	Tivoli	47
Rettenetes Iván császár halála	37		
Toldi Miklós alakja Arany szobrán (Strobl)	53		
A fiatal Rubens mestere meglepi első kísérletével (Stevens)	59		
A kórház kertjében (Frithjof Smith)	73		
V. László esküje a Hunyadi háznak (Gyárfás Jenő)	76		
Sántha Antal mint kisbíró Kisfaludy «Pártütői»-ben	111		
Pataky (Kimmach László)	124		
Tereferé (Szobonya Mihály)	125		
A hamelni patkányvesztő (Gehrts)	152—153		
Ravijojla tündér (Vastagh Gy.)	155		
Budavár bevétel — Jelenet az «Aranylakodalom» cz. színműből	190		
Az özönvíz (Doré)	200—201		
A kesergő asszonyok Krisztus sírjánál (Feszty Árpád)	213		
Bouillon Gottfried bevonul Jeruzsálembé (Piloty)	216—217		
Rabszolga szobra. Pieta. (Michelangelo)	219		
Mózes szobra (Michelangelo)	220		
Jeremiás próféta. Sibylla delphica (Michelangelo)	245		
Colleoni Bartolomeo lovasszobra	248		
Molière szobra a Comédie française-ban	253		

Néger iskola Kamerunban	71
A szent-földön. — Rachel sírja. — Betlehem éjjel. (Roskovics I. rajza.) A Mária-templom bejárata. — A Mária-templom oszlopcsarnoka Betlehemen	81, 82, 83
A St. Pauli jégpalota	117
A torjai «Büdös-barlang». — Bálványos vár. — A torjai Büdös barlang bejárata. — A barlang	119, 120, 121
Az új aranyország. — Klondykei tájkép. — Átmenet egy klondykei folyón indián vezetők segélyével	184, 185
Az új budapesti hadapród-iskolából. — Tanterem. — Tornázó-tér. — Rajzterem	196, 197, 203
A Szent Márk-tér galambjai	221
A selmeczi bányászakadémikusok kávéháza az «Arany bányaméshez»	233
Velenceiből. — A Szent Márk-tér. — A Vendrami-Calergi palota	249, 251
A soproni honvéd-főreáliskola	261
A nagyváradi honvéd hadapród-iskola	268
A pécsi honvéd hadapród-iskola	269
A Brocken-csúcs	312
Kazinezy Ferencz mauzoleuma Széphalmon	321
Elefántok katonai szolgálatban. — Reggelizés. — Reggeli mosdatás	331
Sümege (Háry Gyula rajza)	367
A mohácsi mező	399
A Csonka-torony	433
Szent Anna tava	459
A csendes oceán szigeteiről. — Új-guineai bensülöttek által készített lándsák, buzogányok, más egyéb tárgyak és a nagy hajó. — Duk-duk táncosok Új-Británia-bar. — A »szellem lakása« Viti-Leon szigetén	475, 477
A parajdi sóhegy	555
A szalontai Csonka-torony az átalakítás előtt és után	568, 569
Pannonhalma Győr-Szent-Márton felől	585

IV. Természettudomány, technika.

A sárkány-léghajó. — A léggömb megtöltése. — A léggömb föleresztése. — A léggömb a föleresztés után	133, 134, 135
A rovargyűjtés köréből. — Lepke-olló. — Csipetű. — Feszítő-deszka	300, 301
A Brocken-hegyi kísértet	313
Mennyit nyom a föld? — Cavendish forgó mérlege. Komplikált mérleg a föld súlyának meghatározására. — Elszigetelt mérlegelhely	443
Az iguanodon a brüsszeli muzeumban	510
Szelmérés a Washington-hegy tetején	525
Jagersfontein-Excelsior	621

Magyar bélyeggyűjtő.

Április havi újdonságok (11)	282, 283
------------------------------	----------

Május havi újdonságok (6)	350, 351
Görögország olympiai bélyegei (7)	397
Junius havi újdonságok (11)	446
Julius havi újdonságok (11)	506
Augusztus havi újdonságok (15)	557
Szeptember havi újdonságok (7)	612

V. Történeti és irodalmi vonatkozású illusztrációk.

Arany János kézirata	24
A visszavonuló Napoleon az orosz hósvatagban	89
A francziák elhagyják az égő Moszkvát	91
A legrégebbi egyetem. — Küzdelem a diákok és a nép között. — A tanulók a boncsoláshoz elragadnak egy tetemet	105, 106
Kolumbus emlékei San-Domingóban	138
Shakspere és társai a «Hableány» csapszékekben	168—169
Népgyűlés a Nemzeti Muzeum előtt márczius 15-ikén	173
Budavár bevétele. — Jelenet az «Aranylakodalmom» című színműből	190
Budavár ostroma 1849 május 21-én	338
A magyar katonai érdemrend nagykeresztje	348
A Bethlen-czímer a nagyenyedi collegiumon	361
A középkori dráma. — Középkori szerzetes-író. — Szinpadai élet a középkori színházban	423, 427
Szent István-napi körmenet 1860-ban	537
A thébei temető. — II. Ramses óriási szobra a bulaki muzeumban. — Iródeák. — Özvegy-asszony. — A lakoma után ittasan elhurczolt férfiak. — Halottszállító hajó útja. — A szájszennyezés szertartása. — Rahetep és Nefert házaspár szobrai. — A halottak fölött való bíraskodás jelenete. — Amozis király föltárt koporsója és mumiája. — II. Ramses mumiája	604, 605, 618, 619, 620

VI. Szövegek regényeinkhez, elbeszéléseinkhez.

Verne Gyula «Az Orinocon fölfelé» regényéhez Roux illusztrációi	3, 19, 35, 51, 67, 85, 99, 115, 131, 146, 164, 179, 194, 211, 227, 243, 259, 277, 291, 327, 344, 358, 371, 389, 406, 419, 435, 452, 466, 487, 499, 514, 515, 533, 547
Báránnyelők elbeszéléshöz Góro illusztrációi	5, 22, 62, 75, 101, 137, 166, 199
Gaal Mózes Magyar mondáihoz Gyulai László illusztrációi	56, 109, 229, 279, 299, 345, 347, 412, 428, 493, 573
Gaal Mózes «Kenyér és becsület» regényéhez Neogrady Antal képei	275, 293, 306, 323, 325, 341, 355, 373, 375, 387, 402, 403, 421, 437, 439, 454, 469, 471, 485, 501, 517, 531, 549, 563, 579, 595, 611

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTŐ	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Tanulók Lapja	magyar irodalmi intézet	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	és kiadója		Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Mejjeleik minden vasárnap.			Kéziratokat nem adunk vissza.

AZ ÖNKÉPZÉS.

Az iskolai tanulmányok mellett gyakorolt hasznos foglalkozásokról akarok szólni.

Az időm az ifjú iskolai teendőit befejezte, midőn a kötelesség szigorú törvényének erejétől telhetőleg megfelelt, akkor indul útnak az önképzés nevelő és kedélyfejlesztő munkája. Legalább így legyen! Fejlődő elméjében azon kérdés lép előtérbe, hogy a tanulástól megmaradt időt mivel töltsse el, mit csináljon, mihez fogjon?

Egy-egy pillantást vetve a családi tüzhely gondolat őrzött rejtekébe, hol az anyai szem és szív, az apai jóakarát és fáradozás védeni, vezetni akarja a gyermeket, azt látjuk igen sokszor, hogy a könnyű és néha nagyon is fölszines foglalkozások mellőzésével igen komoly munkával, mondhatnám játékkal tölti idejét. Midőn a szellemi munka befejezése után az ész megpihen, a gyermek lelke oly mulatságra törekszik, mely vágyait kielégíti, szórakozását nemessé teszi. Mennyi erő forr lelkében, melyet a munkátlanság vagy a léha nemtörődömség elfojt, de a hasznos munka érvényesíteni iparkodik. A történelem tanúsága szerint tudjuk, hogy úgy az elmúlt, mint a jelen kor nagy férfiai a közjóért való fáradozások mellett mindenkor találnak időt arra, hogy tevékeny kézi ügyességekben gyakorolják magukat. Csupán példaképpen említem föl Rákóczy esztorgályozását, Jókainak gazdasági foglalkozását, Kisfaludy és Madách festményeit, egy Gladstonenak favágásait, vagy Goethe rajzeit. De fölemlítem általánosságban azon eseteket is, hol az otthon nemcsak a napi kenyérről való törés és megszakadás, hanem egyéb hasznos munkásságok helye is. A gyermek rajzol, fest, fűr és farag, agyagba gyúr, épít, fűrészel, ruhát szab, cipőt varr, himez, köt,

főz, vegyészkedik, földet művel, ültet, kapál, szánt-vet, tornászik, vív, lovagol, boxol, vadász, csónakázik, gyalogol, zongorázik, hegedül, flótáz, czimbalmoz, egyszóval oly munkára talál, mely testét is fejleszti, lelkét is elvonja az üres szórakozás sokszor metélvező esábitásaitól. És mindezen ügyességek mily édes örömet nyújtanak, midőn egy-egy jól sikerült és saját fölfogása szerint fogalmazott, tervelt «mesterművel» lepi meg önmagát és környezetét.

Mindez nem haszontalan fáradozás, sokszor az ifjú egy-egy ily foglalkozás közepette ismeri fel mirevalóságát, vagy legalább a hajlamának megfelelő munkássági kört. Ezen magános nemes munkából fejlődik ki a jövő író, költő, művész, a munkát megbecsülő polgár, a társadalomnak hasznavehető, tapasztalt tagja. Az otthonban bizonyos lelkesedéssel üzött nemes foglalkozás, a későbbi korban mindenkor hasznára vált a férfinak is. Ez az önképzésnek a műhelye, mely méltán sorakozik a komolyan felfogott iskolai tanulmányok mellé.

Midőn ezen apró-cseprő, majdnem semmitmondó munkásságot fölemlítem, eszembe jutnak a művelt külföldiek azon iskolái, a hol az oktató tervek mellett a műhelyt is megtaláljuk, hol a szellemnek fáradsztó munkássága mellett a kéz, a láb, a szem, egy szóval a test is meglesli a neki szánt életfejlesztő mozgását, a rendelkezésének szükséges élénk tevékenységét is. Ezek a külföldi iskolának valódi önképzőkörök. Hogyha ma el látogatunk magyar középiskoláink önképzőkörök gyűléseire, vitázó matinéire, hol a tehetség versenyre fut a még csak későbbben tehetséggé fejlődő ifjakkal, hol írásbeli dolgozatokkal, meddő kritikai munkával a szenvedély, sőt az indulat fejlődik ki leghamarosabban, akkor fájda-

Néger iskola Kamerunban	71
A szent-földön. — Rachel sírja. — Betlehem éjjel. (Roskovics I. rajza.) A Mária-templom bejárata. — A Mária-templom oszlopcsarnoka Betlehemen	81, 82, 83
A St. Pauli jégpalota	117
A torjai «Büdös-barlang». — Bálványos vár. — A torjai Büdös barlang bejárata. — A barlang	119, 120, 121
Az új aranyország. — Klondykei tájkép. — Átmenet egy klondykei folyón indián vezetők segélyével	184, 185
Az új budapesti hadapród-iskolából. — Tanterem. — Tornázó-tér. — Rajzterem	196, 197, 203
A Szent Márk-tér galambjai	221
A selmeczi bányászakadémikusok kávéháza az «Arany bányaméshez»	233
Velenceiből. — A Szent Márk-tér. — A Vendrami-Calergi palota	249, 251
A soproni honvéd-főreáliskola	261
A nagyváradi honvéd hadapród-iskola	268
A pécsi honvéd hadapród-iskola	269
A Brocken-csúcs	312
Kazinezy Ferencz mauzoleuma Széphalmon	321
Elefántok katonai szolgálatban. — Reggelizés. — Reggeli mosdatás	331
Sümege (Háry Gyula rajza)	367
A mohácsi mező	399
A Csonka-torony	433
Szent Anna tava	459
A csendes oceán szigeteiről. — Új-guineai bensülöttek által készített lándsák, buzogányok, más egyéb tárgyak és a nagy hajó. — Duk-duk táncosok Új-Británia-bar. — A »szellem lakása« Viti-Leon szigetén	475, 477
A parajdi sóhegy	555
A szalontai Csonka-torony az átalakítás előtt és után	568, 569
Pannonhalma Győr-Szent-Márton felől	585

IV. Természettudomány, technika.

A sárkány-léghajó. — A léggömb megtöltése. — A léggömb föleresztése. — A léggömb a föleresztés után	133, 134, 135
A rovargyűjtés köréből. — Lepke-olló. — Csipetető. — Feszítő-deszka	300, 301
A Brocken-hegyi kísértet	313
Mennyit nyom a föld? — Cavendish forgó mérlege. Komplikált mérleg a föld súlyának meghatározására. — Elszigetelt mérlegelhely	443
Az iguanodon a brüsszeli muzeumban	510
Szelmérés a Washington-hegy tetején	525
Jagersfontein-Excelsior	621

Magyar bélyeggyűjtő.

Április havi újdonságok (11)	282, 283
------------------------------	----------

Május havi újdonságok (6)	350, 351
Görögország olympiai bélyegei (7)	397
Junius havi újdonságok (11)	446
Julius havi újdonságok (11)	506
Augusztus havi újdonságok (15)	557
Szeptember havi újdonságok (7)	612

V. Történeti és irodalmi vonatkozású illusztrációk.

Arany János kézirata	24
A visszavonuló Napoleon az orosz hósvatagban	89
A francziák elhagyják az égő Moszkvát	91
A legrégebbi egyetem. — Küzdelem a diákok és a nép között. — A tanulók a boncsoláshoz elragadnak egy tetemet	105, 106
Kolumbus emlékei San-Domingóban	138
Shakspere és társai a «Hableány» csapszékben	168—169
Népgyűlés a Nemzeti Muzeum előtt márczius 15-ikén	173
Budavár bevétele. — Jelenet az «Aranylakodalmom» című színműből	190
Budavár ostroma 1849 május 21-én	338
A magyar katonai érdemrend nagykeresztje	348
A Bethlen-czímer a nagyenyedi collegiumon	361
A középkori dráma. — Középkori szerzetes-író. — Szinpadí élet a középkori színházban	423, 427
Szent István-napi körmenet 1860-ban	537
A thébei temető. — II. Ramses óriási szobra a bulaki muzeumban. — Iródeák. — Özvegy-asszony. — A lakoma után ittasan elhurczolt férfiak. — Halottszállító hajó útja. — A szájszennytisztító szertartása. — Rahetep és Nefert házaspár szobrai. — A halottak fölött való bíraskodás jelenete. — Amozis király föltárt koporsója és mumiája. — II. Ramses mumiája	604, 605, 618, 619, 620

VI. Szövegek regényeinkhez, elbeszéléseinkhez.

Verne Gyula «Az Orinocon fölfelé» regényéhez Roux illusztrációi	3, 19, 35, 51, 67, 85, 99, 115, 131, 146, 164, 179, 194, 211, 227, 243, 259, 277, 291, 327, 344, 358, 371, 389, 406, 419, 435, 452, 466, 487, 499, 514, 515, 533, 547
Báránnyelők elbeszéléshöz Góro illusztrációi	5, 22, 62, 75, 101, 137, 166, 199
Gaal Mózes Magyar mondáihoz Gyulai László illusztrációi	56, 109, 229, 279, 299, 345, 347, 412, 428, 493, 573
Gaal Mózes «Kenyér és becsület» regényéhez Neogrady Antal képei	275, 293, 306, 323, 325, 341, 355, 373, 375, 387, 402, 403, 421, 437, 439, 454, 469, 471, 485, 501, 517, 531, 549, 563, 579, 595, 611

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTŐ	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Tanulók Lapja	magyar irodalmi intézet	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	és kiadója		Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
MejjeleNIK minden vasárnap.			Kéziratokat nem adunk vissza.

AZ ÖNKÉPZÉS.

Az iskolai tanulmányok mellett gyakorolt hasznos foglalkozásokról akarok szólni.

A midőn az ifjú iskolai teendőit befejezte, midőn a kötelesség szigorú törvényének erejétől telhetőleg megfelelt, akkor indul útnak az önképzés nevelő és kedélyfejlesztő munkája. Legalább így legyen! Fejlődő elméjében azon kérdés lép előtérbe, hogy a tanulástól megmaradt időt mivel töltsse el, mit csináljon, mihez fogjon?

Egy-egy pillantást vetve a családi tüzhely gondolat őrzött rejtekébe, hol az anyai szem és szív, az apai jóakarát és fáradozás védeni, vezetni akarja a gyermeket, azt látjuk igen sokszor, hogy a könnyű és néha nagyon is fölszines foglalkozások mellőzésével igen komoly munkával, mondhatnám játékkal tölti idejét. Midőn a szellemi munka befejezése után az ész megpihen, a gyermek lelke oly mulatságra törekszik, mely vágyait kielégíti, szórakozását nemessé teszi. Mennyi erő forr lelkében, melyet a munkátlanság vagy a léha nemtörődömség elfojt, de a hasznos munka érvényesíteni iparkodik. A történelem tanúsága szerint tudjuk, hogy úgy az elmúlt, mint a jelen kor nagy férfiai a közjóért való fáradozások mellett mindenkor találnak időt arra, hogy tevékeny kézi ügyességekben gyakorolják magukat. Csupán példaképpen említem föl Rákóczy esztergályozását, Jókainak gazdasági foglalkozását, Kisfaludy és Madách festményeit, egy Gladstonenak favágásait, vagy Goethe rajzeit. De fölemlítem általánosságban azon eseteket is, hol az otthon nemcsak a napi kenyérrét való törés és megszakadás, hanem egyéb hasznos munkásságok helye is. A gyermek rajzol, fest, fűr és farag, agyagba gyúr, épít, fűrészel, ruhát szab, cipőt varr, himez, köt,

főz, vegyészkedik, földet művel, ültet, kapál, szánt-vet, tornászik, vív, lovagol, boxol, vadász, csónakázik, gyalogol, zongorázik, hegedül, flótáz, czimbalmoz, egyszóval oly munkára talál, mely testét is fejleszti, lelkét is elvonja az üres szórakozás sokszor metélvező esábitásaitól. És mindezen ügyességek mily édes örömet nyújtanak, midőn egy-egy jól sikerült és saját fölfogása szerint fogalmazott, tervelt «mesterművel» lepi meg önmagát és környezetét.

Mindez nem haszontalan fáradozás, sokszor az ifjú egy-egy ily foglalkozás közepette ismeri fel mirevalóságát, vagy legalább a hajlamának megfelelő munkássági kört. Ezen magános nemes munkából fejlődik ki a jövő író, költő, művész, a munkát megbecsülő polgár, a társadalomnak hasznavehető, tapasztalt tagja. Az otthonban bizonyos lelkesedéssel üzött nemes foglalkozás, a későbbi korban mindenkor hasznára vált a férfinak is. Ez az önképzésnek a műhelye, mely méltán sorakozik a komolyan felfogott iskolai tanulmányok mellé.

Midőn ezen apró-cseprő, majdnem semmitmondó munkásságot fölemlítem, eszembe jutnak a művelt külföldnek azon iskolái, a hol az oktató tervek mellett a műhelyt is megtaláljuk, hol a szellemnek fáradsztó munkássága mellett a kéz, a láb, a szem, egy szóval a test is meglesi a neki szánt életfejlesztő mozgását, a rendelkezésének szükséges élénk tevékenységét is. Ezek a külföldi iskolának valódi önképzőköröi. Hogyha ma el látogatunk magyar középiskoláink önképzőköröinek gyűléseire, vitázó matinéire, hol a tehetség versenyre fut a még csak későbbben tehetőséggé fejlődő ifjakkal, hol írásbeli dolgozatokkal, meddő kritikai munkával a szenvedély, sőt az indulat fejlődik ki leghamarosabban, akkor fájda-

lommal nyerjük azon tanulságot, hogy ez önképzőkörök megfelelnek ugyan egy-egy ifjú hajlamainak, ámde azalatt az egész összeség, az ifjúságnak nagy tömege semmivel sem foglalkozik. Hallgat vagy mulat, vagy a pártok kicsiny harcában szenvedélyesen vesz részt. Ámde még ez is hasznára fordítható, mivel ezen nyilvánosság mellett hozzászokik a nyiltabb, a szabadabb beszédhez, a fürgébb és ügyesebb mozgáshoz és leveti magáról azon ügyefogyottságot, mely sokszor gátul szolgál a beszéd helyes kimondásában, a tettnek végrehajtásában, hasznot csak akkor nem meríthet belőle, midőn a szenvedélyesség terére sordorva öszhangtalanságot hoz be ily körök működésébe. És ily öszhangtalanság megteremtésére leginkább alkalmas a verselés, a színpadi szaválás, a meddő kritika, mely az elsőtől az utolsó önképzőkörig a közkedvelt vagy szokásos tárgy. Már a folytonos verselés, szaválás és kritika óriási egyoldalu munka. Vannak azonban önképzőkörök, melyekben a tudományok egyes ágait is művelik és ez már bizonyos előkelő magaslát, már a komolyan gondolkodó ifjúnak való nagyobb kör, a melyből válogathat is. Ismerek eseteket, mikor komoly történeti, természettudományi, böleleleti, nyelvi munkálatok kerültek az önképzőkör bíráloinak kezébe, midőn az ifjúságnak a verselés szaválás miatt elhanyagolt része érvényesítette gondolatait és bemutatta mire képes a neki megfelelő téren.

De még mindig csak az ifjúság nagy tömegének egy töredékével van dolgunk, *hiányzanak azok, a kik zenélnék, rajzolnak, festenek vagy kézimunkások, vagy ügyes tornászok.* Nagy szükség volna, hogy ezek tevékenysége is megszólaljon, hogy ezek is oda kerüljenek a bíráló szem elé.

És ezzel az ifjúság egész összesége a minden egyesnek megfelelő helyet nyerné.

Vagy talán olyan furesa volna az, ha az önképzőkör tagjai kiállítás rendeznének azon tárgyakból, melyeket otthon magánfoglalkozásból végeztek? Vagy tán neveltséges volna egy rajz- vagy képiállítás, egy kis asztalos- vagy lakatos-kiállítás, egy kis edény- vagy szobor-kiállítás? Vagy talán egy-egy ügyesen berendezett koncert vagy sportünnepély oly megalázó volna az önképzőkörök megszokott tekintélyére nézve?

Nem hiszem.

És mivel ma még nem áll az intézetek rendelkezésére egy műhely, hol az ifjú dolgozhatnék, de megvan az otthon, a hol munkálkodik, bátran kiállíthatná minden harmadban házi foglalatoss-

kodását. Megmaradna a régiből a jó és hozzácsatlakoznék a hasznos is. A dolog nem kivihetetlen. Magam tapasztaltam, sőt örömmel emlékszem szép eredményeire, melyet adott alkalommal elmondok. *Morway Győző dr.*

AZ ORINOCON FÖLFELE.

Irta Jules Verne. Fordította Gaal Mózes.

ELSŐ KÖTET.

I.

Miguel úr és két kollégája.

A ciudad-bolivari egyetem könyvtár-szobájában három tudós szörnyen vitatkozott. Tulajdonképen a három közül kettő tüzelt módfelett, a harmadik, mint higgadt, nyugodt természetű ember váltig csitította kollégáit.

Tudni való dolog, hogy mind a három geográfus volt, s a két ifjabb ma is azon kapott össze, hogy Dél-Amerika egyik hatalmas folyama, az Orinoco, mely Venezuelán foly keresztül, honnan eredt: a columbiai Andesekből vagy a Parimá-hegy tövéből?

Felipe úr életre-halálra esküdözött, hogy az Andesekből ered; Varinas úr nem engedett egy körömfeketényt sem abból, hogy a Parima tövéből buggyant ki Venezuela büszke folyama. Felipe úr az Atapabo-t tartotta a tulajdonképen való Orinoconak, vagyis azt vitatta, hogy az Orinoco az Atapabonak a szülőtte, viszont Varinas, a Guaviar mellett tört lándzsát, s tudni sem akart arról, hogy az Orinoco más folyónak köszöni a létezését.

Való igaz, hogy Dél-Amerika nagy térképén, mely ott függött a könyvtár-szoba falán, úgy az Atapabo, valamint a Guaviar csak mint mellékfolyók szerepelnek; az is igaz, hogy Miguel úr, a harmadik tudós váltig bizonygatta, hogy efféle apróság miatt kár volna késsel menni egymásra, de hát Felipe és Varinas nem hallgattak az okos szóra.

Most is három teljes órája vívták ezt a tudóspárbajt, s midőn az összes bizonyító érvekből kifogytak, nem átalották az asztalt ökleikkel is verni nagyobb nyomaték okából. Miguel pedig közbe-közbe lépett, böles mérséklettel igyekezett az elmégesedett szóvitának más fordulatot adni, de valahányszor az Orinoco szót kiejtette, mintha puskából lőtték volna ki, ime e szavak harsogtak a fülébe:

— Az Atapabo!

— A Guaviar!

— De uraim, az Isten szerelmére kérem, ne szakasszák félbe a szavaimat! Nézzenek a térképre! Nemde ez a vastag, fekete vonal, mely Venezuelán keresztül méltósággal kanyarodik, s melybe az Apure, a Gnaviar, az Atapabo belészakadnak, nemde ez az Orinoco — kérem, csak hadd folytassam még! — Már most azt kérdelem önöktől, akár keleten, akár nyugaton ered is, nem

Venezuelán, a mi Venezuelánkon folyik-e keresztül? Nem a miénk-e ez a méltóságos folyam?

— Semmi hazafiaskodás, a tudományban nincs szó ilyesmiről — vágott közbe Varinas. Itt az a kérdés, hogy Parimából vagy a columbiai Andesekből ered-e?

— Az Andesekből! — harsogta Felipe úr — az Andesekből!

Vége volt minden kiegyenlítésnek, a böles fejtegetés megint útvesztőbe tévedt. Ekkor Miguel úrnak az az ötlete támadt, hogy egészen újszempontból fogja a vitás kérdést szőnyegre hozni. Így talán elveszi a mérgét a szóváltásnak.

— Nos hát, uraim, megengedem, hogy önöknek külön-külön tökéletesen igazuk van. Ön Felipe azt állítja, — még pedig ugyan csak erősen állítja — hogy az Atapabo nem mellékfolyója az Orinoconak, hanem maga az Orinoco —

— Az bizony!

— Ön pedig Varinas akár mérget is venne rá, hogy a Guaviar maga az Orinoco —

— Mind halálig!

— Nos hát én azt az állítást merném még megkockáztatni, hogy — kérem, nézzenek csak a térképre, — hogy sem az egyik, sem a másik nem az Orinoco —

— Hanem?

— Nos?

— Hanem valamelyik más mellékfolyója az Orinoconak. Nézzék csak, itt van a tekintélyes Caura, itt északról az Apur, itt nyugatról a Meta és a Cassi-Guiare; az Iquapo délről . . . Nemde igazam van, ezek épen olyan jogot tarthatnak arra, hogy mellékfolyói az Orinoconak, mint az önök Atapabója és Guaviar-ja. Ki tudja, nem ezek egyike az Orinoco?

A két heves vitatkozó megütődve, némán nézett

Miguelre. Micsoda, — gondolták magukban — hát volna még más folyónak is elegendő erkölcsi bátorsága arra, hogy jogot formáljon a büszke Orinoco névre? . . . No lám, ez eddig nem is jutott az eszükbe.

— Kérem ugyan — szólalt meg Varinas — ezt csak nem mondja komolyan, nem mondhatja komolyan. Ön tréfál Miguel? . . .

— Szó sincs arról, hogy tréfáljak. Nem természetes, hogy a mellékfolyók bármelyike vágyódik arra a dicsőségre, hogy őt hívják Orinoconak?

— Tréfa-beszéd! . . . Tréfa-beszéd! — jegyzé meg Felipe.

— Tudományos kérdésben nem szoktam tréfálni — folytatá mind komolyabb hangon Miguel úr . . . Ime, itt a jobb parton a Padamo —

— A Padamo a Guaviarhoz csak patakocska — veté közbe Varinas.

— Ha patakocska is, a geográfusokban a patakocskának is olyan jelentősége van, mint akár az Orinoconak magának. Emitt balról látom a Cassi-Guiart . . .

— Az ön Cassi-Guiarja csak csermely az én Atapabom mellett! — kiáltá dicsekedve Felipe.

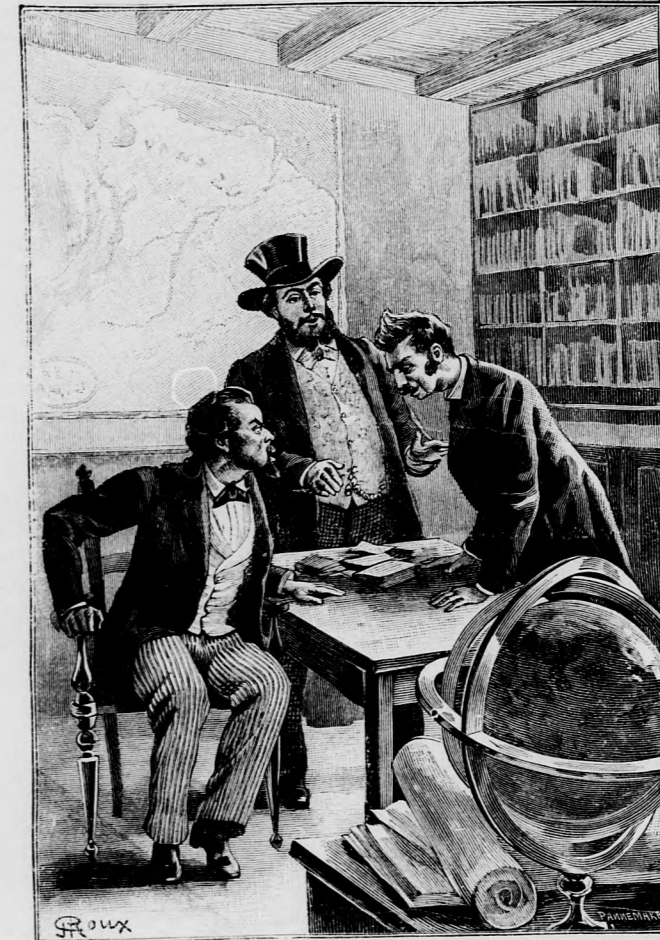
Miguel tovább folytatta kellő higgadsággal, felsorolta rendre azo-

kat a mellékfolyókat, a melyek az Atapabo-n és Guaviar-on kívül az Orinocoba ömlenek.

Varinas épen olyan türelmetlenül hallgatta, mint Felipe, s nem is állhatták meg, hogy minduntalan közbe ne szóljanak. Végül kereszbe fonták a karjukat, s várták, hogy vége legyen a jelentéktelen mellékfolyók felsorolásának.

— Nos uraim, tudják-e, hogy mi az én véleményem? — kérde Miguel.

— Előre kijelentem, hogy velem szemben kárba vész minden fáradozása — jegyzé meg Varinas kissé gúnyosan.

SEM AZ EGYIK SEM A MÁSIK NEM AZ ORINOCO.

— Az Orinoco névre jogosan sem az Atapabo —

— Hohó, azt én nem hagyom — vágott közbe Felipe.

— Sem a Guaviar —

— No persze! — nevetett Varinas.

— Nem tarthatnak igényt, mert az Orinoco forrásának ott kell valahol lennie a Parima tövében. Csak a mi venezuelai földünkől buggyanhat föl, csak a mi földünkön szalad, csörgedez, folyik, hőmpölyög végig. Az Atapabonak és Guaviar, már akár tetszik, akár nem szegényeknek, bele kell törődniök abba a gondolatba, hogy nem egyebek, mint mellékfolyói az Orinoconak. Elvégre, uram, ez sem megvetendő dolog —

— Még csak az kellene!

— Tagadom . . . Tagadom!

Miguel úr közvetítő, csitító fejtegetésének az a sajnálatos következménye lett, hogy most már az Atapabohoz és Guaviarhoz még az Orinoco is csatlakozott, mintegy elsősültségi jogát védendő.

Most már mind a hárman érveltek, lármáztak, még egy álló óráig folyt az ádáz küzdelem, miglen a Varinas és Felip csaknem egyszerre így kiáltottak fel:

— No hát menjünk . . . és nézzük meg!

— Micsoda? — csodálkozék Miguel, a ki erre a hirtelen elhatározásra még álmában sem gondolt.

— Üljünk hajóra — indítványozá Felip, — menjünk az Orinocon fölfelé egészen San-Fernandoig, s majd meglátjuk, hogy nekem volt igazam, az Orinoco nem egyéb, mint az Atapabo.

— Bocsánatot kérek — vágott közbe Varinas — én meg azt mondom, hogy a Guaviar, s be is fogom napnál világosabban bizonyítani.

— Nekem pedig nem marad egyéb hátra, mint a szegény Orinocot kiragadni e két szülő karjai közül — tevő hozzá Mignel.

A három tudós hamarosan elhatározta, hogy a vitás kérdést személyes tapasztalatok alapján fogják eldönteni. E czélból nem is kell tovább menniök, mint San-Fernando. Itt szakad mindkét mellékfolyó az Orinocoba, mindössze néhány kilométer választja el őket egymástól. Ha egyéb haszna nem is lesz ennek az útnak, talán végrevalahára eldönthetik az Orinoco eredetének vitás kérdését. A geográfia nem fogja semmi esetre kárát vallani.

A három tudós elhatározásának a hire másnap már egész Ciudad-Bolivarban elterjedt, sőt egy nappal utóbb Venezuelában egyébről sem beszéltek, mint az Orinoco eredetéről. A köztársaságot e tudós kérdés valósággal lázba ejtette.

A bolivariak különben is nagyon hevülékenyek, izgékonyak. A sajtó élénken foglalkozott az Orinoco-kérdéssel; egyik lap az Atapabo, másik a Guaviar, a harmadik az Orinoco pártját fogta. Az utcán kapkodták a rendkívüli kiadás példányait, lármáztak, vitatkoztak. Valóban esoda, hogy az Orinoco, s a szóban forgó Atapabo meg

Guaviar nem hagyták el medreiket, s nem árasztották el szilaj hevékben a kis köztársaságot. A köztársaság elnöke hajlandó volt a tudományos expedícióhoz a költséget adni, sőt szívesen bocsátott volna rendelkezésükre megfelelő számú haderőt is — fedezetül előre nem látható veszély esetén — de hát a három tudós a saját költségén akart bizonyosságot szerezni a vitás kérdésben, katonaságra sem volt szükségük, habár a venezuelai hadseregben, a legutóbbi pontos statisztikai adatok szerint csupán generális mintegy hét-ezer van, nem is véve számításba a törzstisztek roppant tekintélyes gárdáját. No de tudásainknak sem venezuelai generálisra, sem törzstisztre szüksége nem volt, ezek helyett jó evezős parasztokat szegődttettek, kikre majd a folyó felső részén nagy szükségük lesz, mert ott gőzhajó nem járhat. Egyébiránt egyelőre csak San-Fernandoig akartak eljutni, hol az Atapabo és a Guaviar az Orinocoba ömlik; veszélytől félniök nem kellett; azontúl természetesen már félős az út, mert számos vad indiánus lakik az erdős, sziklás felvidéken, hol az Orinoco ered. Különösen az egykori caraihek földjéről szállingóznak rémhírek. Rablók és gyilkosok laknak ott, a kikkel ilyen tudós embereknek találkozniök egyáltalában nem volna ajánlatos.

Ciudad-Bolivarban még most is beszélnek arról a két francziáról, a kik ezelőtt egy hónappal indultak el, s a Meta torkolatán túl jutottak, de azóta senki sem tud róluk semmit. Természetes dolog, hogy akadtak számosan, a kik a bolivari három tudós geográfus sorsa miatt is aggódott, mert az indiánusok nem szoktak tréfálni azokkal a szerencsétlenekkel, a kik körmeik közé jutnak. Mindaddig, míg Krisztus szelid vallását a hittérítők hősiés önfeláldozással el nem terjesztik e vad emberek között: nem lesz bátorságos azoknak az útja, a kik e távoleső vidéket tudományos kutatás czéljából járják. Megkísérlették eddig is már többen, de siker nem igen koronázta fáradozásaikat.

Mondják, hogy egy francia hittérítő már évek óta ott tartózkodik közöttük, de nem igen hírlik, hogy czélját elérte. A civilizáció világsága, s az emberszeretet hitvallása nem tudott maig sem gyökeret verni azon a vidéken.

No de — hogy a három tudósra visszatérjünk — ezúttal szó sem volt arról, hogy akár az Orinoconak, akár a másik két folyónak a forrásúg menjenek el. Ha a tudomány tőlük ezt az áldozatot kívánná, bizvást elhihetjük, hogy a bolivari tudós egy pillanatig sem esnék gondolkozóba, hanem megtenné a veszedelmes utat. Erre azonban szükség nincsen, az Orinoco eredetének kérdését hamarabb és könnyebb szerrel is el tudják és el fogják dönteni. És az Orinoco, ez a hatalmas, kétezeröttszáz kilométer hosszú folyam, melynek háromszáz mellékfolyója van, megérdemli, hogy keletkezését megállapítsa a tudós világ.

(Folytatása következik.)

BÁRÁNYFELHŐK.

Elbeszélés.

A *Tanulók Lapja* számára írta Teveli Mihály.

I. Az ördög malma.

Holdassyek nagy kertje, mely kastélyuk fölött terül el, az év egy szakában sem nyújt olyan kellemes látványt, mint most, augusztus utolsó napjaiban. Költőibb talán a tavasz ébredése és mélyebben hat talán az emberi kedélyre az ős hervadása, de a természet egész pompája csak augusztusban tárul elénk. Nincs már vajudás, a pusztulás lehelete még nem érezhető; minden örül, minden virul. Lehetetlen, hogy az ember, ha csak valami sorscsapás nem érte, jól ne érezze magát ebben a szép panorámában. Avagy nem boldogság-e már maga az is, ha az ember itt ülhet az ősi hársak alatt, azokon a kényelmes padokon és végig tekinthet a virágok ezreire és a fáknak egész erdején.

Kellemes szellőcske susogott a hársfák rezgő lombja közt, mintha csak a szemközt levő hegy mögé leáldozó nap vibráló sugaraival kaczerkoddék. Nem is hallszik a kertben egyéb nesz, csak a szellő suttagása, meg a kis patak haljátékának csergedezése: mintha a madárkák is megnémultak volna egy időre boldogságukban.

Egy ember ül csak a kertben, csak Mór Béla, Holdassy Gyulának osztálytársa, élvezi a balsamos levegőt a hársfák tövében. Öntudatlanul élvez, mert gondolatai czél nélkül tévedeznek, mert szívét valami kimondhatatlan érzés fogta el. Vannak érzések, melyeket nem lehet elemezni, melyek a távol múltnak és a sejtelenként borongó jövőnek a jelennel való titokzatos keverékéből származnak. Hiába minden Röntgensugár, a szív össze-vissza kuszált érzés hálózatát soha sem fogja a lélekbűvár elemeire úgy szétbontani, mint azt a tárgyi világ alkotó részeivel teszi az óriási lépésekben haladó tudomány. Hányszor esik meg, hogy lelkünket valami titokzatos erő olyan magasabb czél felé irányítja, melyről addig álmodozni sem mertünk! Hányszor szegezzük a földre tekintetünket tehetetlenségünk érzetében, a nélkül, hogy csak akartunk volna is escelekedni! Sokszor dűlnak vészek a mély érzésű ember keblében és még csak nem is sejtjük, miért háborodott föl tulajdonképpen a szív — ez a mélyeseges tengerszem.

Ilyen tengerszem Mór Béla szíve is. Elég sokatmondó sötét szemébe tekintenünk, hogy meggyőződünk arról. Göndör barna fürtői, merészen hátraszögellő homloka, egyszerű, de izléses ruhája

is elárulják az ideális ifjút, a ki épen a maga természetességével bilincseli le az embert. Bent a kastélyban oszonna ideje van, Holdassynak, a birtok tulajdonosának nevenapját ülik meg a vendégek. Lajos napjáról dehogyan feledkeznek meg egy jó ismerős is. A falubeli intelligencia egytől-egyig ott koczingtat az ebéd-től másnap reggelig a környék birtokosaival, sőt épen nem megy csodaszamba Pusztavölgyön, ha egy-két budapesti nagy úr is le-lerándul közéjük Lajos napjára; mert Holdassy nagyon gazdag ember hirében áll s az egész Dunántúl, vagy legalább is három vármegye összeköttetésben van vele. A múlt évben plane állítólag azt a hírt hozta épen ezen a napon Körtvélyessy báró, hogy az ő Lajos barátjából egy-két hónap mulva báró lesz. Jóslása ugyan

EGY EMBER ÜL CSAK A KERTBEN.

nem teljesült be még eddig, de az egész vidék szentül meg van győződve arról, hogy csak csekély akadályon múlik a közel jövőben bekövetkezendő kinevezés s láttatlanba is ráfoghathatjuk a férfitársaságra, hogy míg az asszonyok a kávét szüresöltetik, ők a leendő báró egészségére isznak. A koczingtatás, a vig beszélgetés azonban nem hallszik a kerti magányba, nem zökkentik ki Bélát abból a kedélyállapotból, melybe a csönd elringatta.

A 19 éves ifjú fantáziájának egész gazdagságában vonultak el előtte a múlt és a jövő képei. Nem amolyan légvárak voltak ezek, nem beteges képzelődés űzte vele játékát; a fantázia túlságos uralomra vergődését megakadályozta Bélánál az az erős akarat, mely csak ritka ifjúnak jutott osztályrészeül.

Mig tekintete a lenyugzó nap szelid sugárkévein révedezett, sok mindenféle fordult meg agyában. Megelevenedett lelkében annak a pilla-

natnak emléke, mikor először lépett ebbe a szép kertbe, mikor először érezte életében, hogy mégis csak lesz belőle ember. Holdasszék bizonyára nem ok nélkül hívták épen őt, a VII. osztály legszegényebb tanulóját, fiúkhoz, Gyulához; talán vannak olyan lelki tulajdonságai, melyeket fiúknak mintaképül akarnak odaállítani. Mert correpetitornak nem hozták ide, az világos, hiszen Gyula amolyan jó közepes tanuló; mindössze annyit kívánnak tőle a szülők, hogy a napnak egy részét az ő társaságában töltsse. Pedig ez csekélység, ez neki is gyönyörűségére van ebben a paradicsomban. Mily édes perceze volt életének az, mikor két hónappal ezelőtt a 10 márványlépcsőn felhaladva a kapuhoz ért, mely a régi-régi kőfal közé ékelve a kertet a kastély udvarától elválasztja. A kapu oszlopain nyugvó két kőoroszlán mintha mosolylyal fogadta volna az új vendéget. Gyula megmagyarázta az oroszlanok történetét, de Bélát a természet szépségei érdekelték inkább — a gyönyörű tájképet nézte. Alig mert teste egész súlyával rálépni a finom szemcséjű homokra, mely a kert útait még esőben is járhatókká tette. Az első út a szabálytalan négyszöget formáló 15—20 hársfához vezetett, melyeket Gyula dédapja ültetett. A hársfaktól jobbra-balra valóságos útvesztő vezetett a kert legtávolabb fekvő részeihez is. A fővonal a domboldalnak tartott, a hol a repkényövezte kertészlakás kandikált ki a bokrok közül.

Gyula előkelő rövidséggel magyarázta meg akkor a kertésznek és kutyájának két teljesen ellentétes természetet. A kutyát — mondá — Hektornak hívják, nappal bárány, éjjel farkas; a kertész pedig, tette hozzá tettetett humorral, fordítva van megalkotva: éjjel gyáva, nappal pedig valódi Cerberusként őrizi az ő birodalmát. Magáról a dombról meg azt beszélt, hogy azt még öregapja hordatta össze csupa könyörületből az éhség kizozta szegény néppel, hogy keresetök legyen. Hegynek is beillett különben, robot-hegynek nevezte el a falu népe.

A kert minden egyes helyéhez valami kis emlék fűzte Bélát s mindez most feltámadt előtte az emlékezet koporsójából, s minden egyes kép újabb meg újabb érzelmeket pendített meg szívében.

Valami nesz ébresztette föl merengéséből. Hátra fordult, de úgy látszik, csak hallucinatio, csak érzéki csalódás volt. A mint így keresi a nesz keletkező helyét, a kis patakoeska mellett álló magános fűzfára esett tekintete és köny lopózzott szeme pillái alá. Ott ült két héttel ezelőtt a pázsiton a fűz hajló ágai alatt, mikor a szolgálta azt a

levelet adta át neki, melyben egyetlen testvére haláláról értesítették; elment ez is oda, a hol atyja s anyja sirjai domborulnak.

A másik pillanatban azonban megismétlődött a nesz, a kavicsokon csoszogás hallatszott. A nevelő meg Aranka kisasszony jöttek föl a lépcsőn és egyenesen Béla felé tartottak. Mademoiselle Marie, a kit rövidebben csak mamsellnek hívtak, ajkát örökké mosolygásra bigyesztette egymásra s ha orcáján párosával nem húzódtak volna a ránczok, talán 30 évesnek is beillett volna örökös mosolyánál és derült kedélyénél fogva; így azonban még vagy 20 évvel meg kell toldanunk korát, a mivel különben a jólelkű mamsell egy cseppet sem törődött. Fő gondját az az ő és Aranka kisasszony egészsége meg egy kis francia ismétlés meg olvasás képezte. A tisztaságnak, a rendnek megtestesült mintaképe különben a mamsell, a kit pongyolán öltözve még senki sem látott. Himezett fehér kötény és lakkezipő nélkül nem is lehet őt elképzelni. Szenvedélye csak egy volt: a harisnyakötés. Ha nem kellene egy kis ész is a kötéshez, talán álmában is kötött volna. Nem mondok sokat, ha konstátalom, hogy ezredharisnyás jubileumát már bátran megünnepelhetné volna. Jelenleg Arankának köt, minden szabad idejét felhasználva, mert — fájdalom — Aranka nem maradhat meg mindig hajadonnak, 15 éves leánynak maholnap a kelenyére kell gondolnia, különösen ilyen helyre való takaros kis piros-pozsgás szőke leánynak, a kinek szépségénél csak jósága volt nagyobb, s ki nem bizva gazdagságában, viruló ifjúságát is komoly munkával tölté el.

Igen nagyon szerették egymást a mamsell meg Aranka kisasszony. Szívök rokonérzelmű volt, mindkettő szeretett imádkozni, mindkettőnek kedves madara a csalogány, legkedvesebb közös virágok a rózsák. Két ilyen egymásra szoruló nőnél ennyi közös érzés elég a sympathiára. Egyet elfelejtettem megemlíteni, a mi szintén közelebb hozta őket egymáshoz: Aranka nagynénjét, Holdassy testvérét ki nem állhatta egyikök sem; nem hiába a boldogult Holdassyné is csak megfelelő távolságból szeretett vele — levelezni. Most itt van állandóan és mindig szapulja az embereket (a szapulás tudvalevőleg nem kritika), lehordja a cselédeket és csörgeti kötényén a kulcsokat.

Ez elől a néni elől menekültek ide a szabadba.

Béla fölkelvén a padról, köszönté őket és megkínálta saját padjával. Aranka biztatására melléjük telepedett.

— Sok vendég van ott lent, kezdé a mamsell a beszélgetést (Sok vendégek vannak oda le — így mondá ő a maga francia eszével, de nem merem így leírni mondókáit, mert még akad egy-két diák, a ki helyesnek tartja ezt a grammatikát és rám hivatkozik). Képzelve csak, Béla úr, még mindig érkeznek vendégek. Körtvélyessy báró jött Budapestről, illetve most pusztavölgyi birtokáról fiával együtt.

— Van elég hely, vágott közbe Aranka, a házi kisasszony jószívűségével.

— Van elég hely, de az ön nagynénje úgyis eleget morog már, hogy megeszik minden csibéjét. Hogy sajnálja azt a háromhónapos kis kakast, nem akarta megölni, de most arra kerül a sor.

— Az igaz, hogy rossz kedvű a Giza néni, mondá Béla jelentős fejbőlintással. Én is úgy érzem, mintha már nagyon közel volna az égi-háború s a bácsi is meglehetősen lehangolt ma.

— Igen, észrevettem, hogy apának valami baja van, talán fáj a feje, szólt sajnálkozva Aranka. Különben olyan a természetete. Hirtelen változik a hangulata.

A nap utolsó sugarai is eltűntek a látóhatár mögött és a szél mindig jobban és jobban mozgásba hozta a hársak koronáját. Hogy meg ne ártson a hűvösebb légáramlat, sétára indultak mind a hárman. Béla tartotta őket beszéddel, diákélményeiből beszélt el egyet-mást, a min aztán jóízűt kacagtak a hölgyek; különösen a mamsellnek tetszett nagyon ez az előtte nagyon ismeretlen élet. Általános derűtséget keltett a kis malacz története, melyet Béla a maga negyedik osztályos korából adott elő:

— Boldogult anyám szombatban bejött a városba bevásárolni. Többek között egy malacot is vett, hogy azt télre meghizlalja. Elkísértem a vásárra és szegény emberek módjára én vittem neki két kézre fogva a malacot. Bal karomra fektettem; balkezemmel az első, jobb kezemmel a hátsó lábát fogtam, hogy el ne szaladjon. Malaczvisítás közt mentünk anyámmal falunkbeli kocsit keresni. Egyszerre csak szembe talákoztunk egyik tanárral. Önkéntelenül kalapom után nyultam jobb kezemmel, a mi csak úgy volt lehetséges, hogy a malacz hátsó lábát elengedtem. De az első lábánál fogva lógatni nem akartam, minél fogva egyszerűen a földre bocsátottam. Miután illemben köszöntem, a malacz után nyultam, de természetesen annak volt annyi esze, hogy nem állt egy helyben. Két óra hosszat kergettem, míg megcsíphettem.

(Folyt. köv.)

ZSOLTÁR.

Egy lángot ismerek, sugára
A kétség éjén átragyog:
Bizton követem bibor fényét
Miként vezérlő csillagot.
A jó úton vezet előre,
A hol üdv, boldogság terem:
Oh, mert te vagy, te vagy e tüzláng,
Végetlen Úr, nagy Istenem!

Kis kunyhót ismerek, elrejtve
Lappang sötét erdők ölén,
De hogyha kinn viharra fordul,
Védő szárnyal borul fölém.
A szél, vihar nagy tombolását
Alóla bizton nézhetem:
Oh, mert te vagy e lak ótalma,
Végetlen Úr, nagy Istenem!

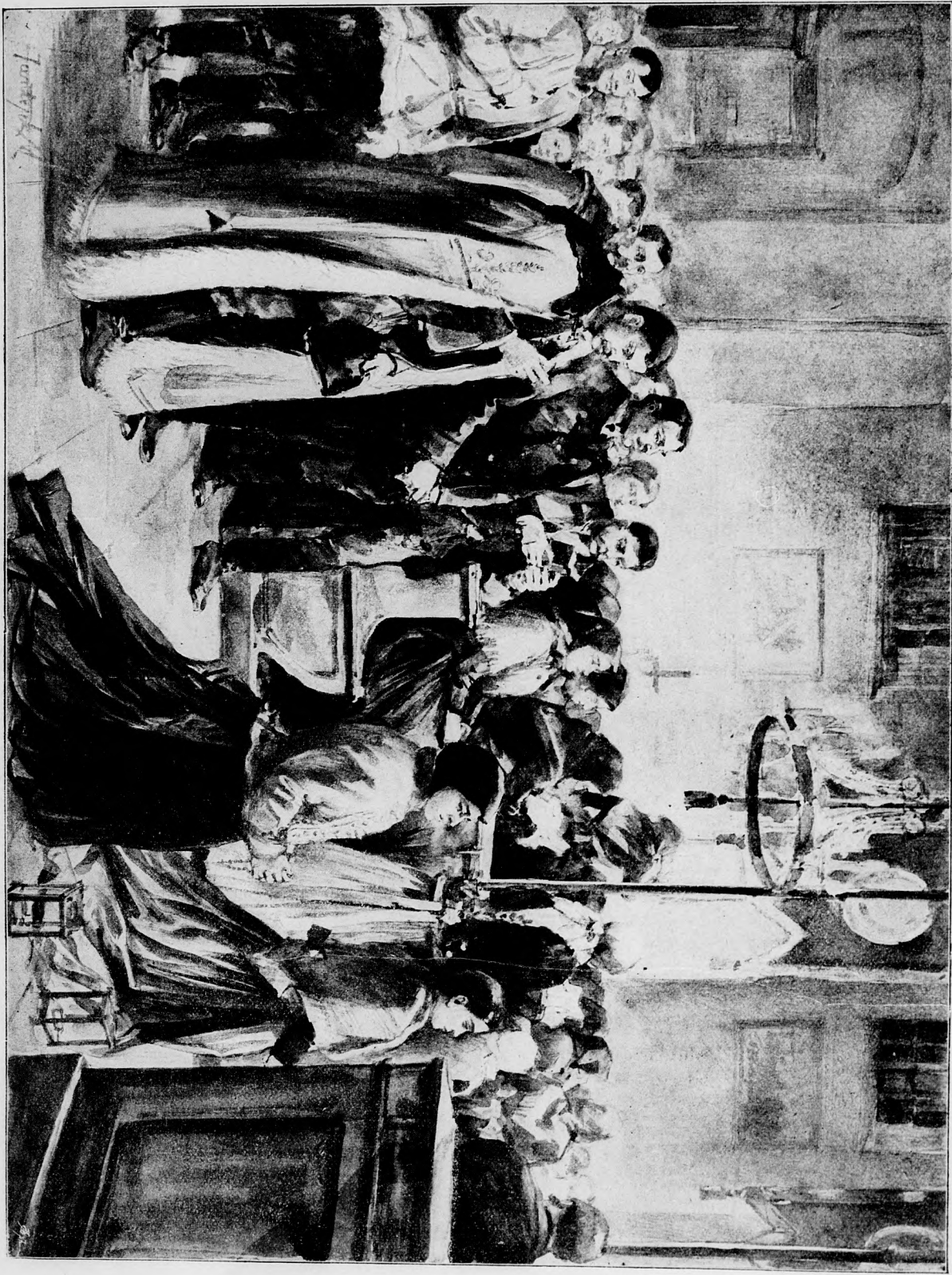
Virágot ismerek: az illat
Kelyhéről száll, száll szerteszét,
Csodás varázsa, szent összhangja
Szívemet megbűvölte rég.
S e kis virág mását lelkemben
Oly gondosan öntözgetem:
Oh, mert te vagy, csodás virágunk,
Végetlen Úr, nagy Istenem!

Forrást is ismerek: vízával
Enyhíti tikkadt lelkemet;
Ha már-már esüggédném az élet
Ezer veszélye közepett.
S e forrást sok kísértésben
Föl-fölkeresi szellemem:
Oh, mert te vagy üdítő vize
Végetlen Úr, nagy Istenem!

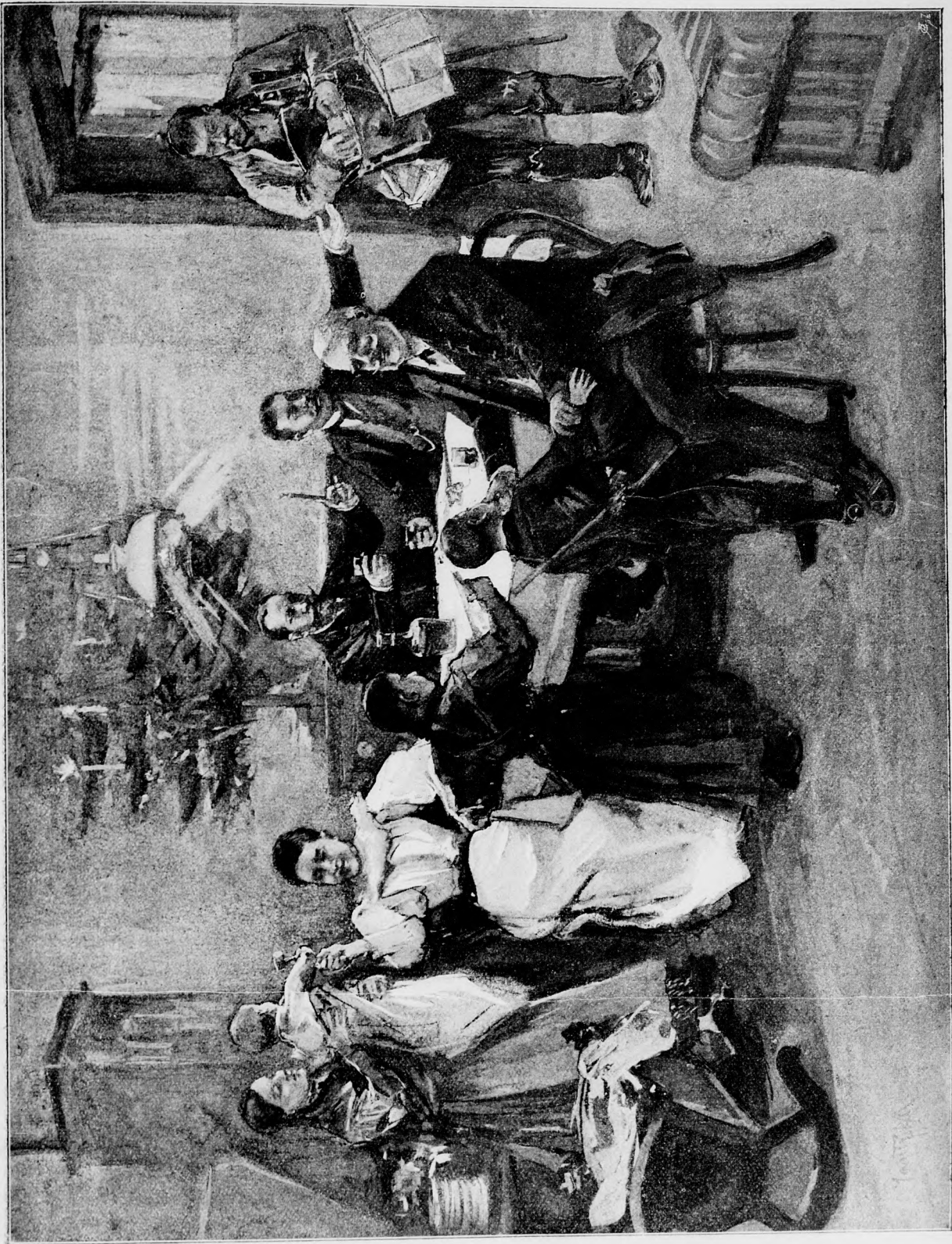
S egy bérczet ismerek, feléje
Fáradtságos, nehéz az út,
De elfelejti fáradtságát,
A ki egyszer ormára jut.
Fenséges kép tárul felé ott,
Az égig érő, végtelen:
Oh, mert te vagy, te vagy a bércz is,
Végetlen Úr, nagy Istenem!

Istenséged ragyog a lángban,
S a kunyhóban szint az lakik,
Az terjed a virágillattól
Kegyelmednek forrásai.
A bérczetön is az vigasztal,
Az szól hozzánk, minden helyen:
Előtte buzgón térdre hullok,
Végetlen Úr, nagy Istenem!

Buday László.

ÉJFÉLLI MISEN.

KARÁCSONY ESTÉJÉN.

ARANY JÁNOS «TOLDI»-JA.

A Tanulók Lapja számára.

I.

A költészet felosztása.

Mielőtt a Toldi fejtegetéséhez fognánk, tudnunk kell, hogy az, mint költői műfaj a költészet mely ágához tartozik.

A Toldi-n rajta van: költői elbeszélés. Meg kell tehát állapítanunk, hogy mi az a költői elbeszélés. Hogy pedig ezt megérthessük, röviden át kell tekintenünk a költészet felosztását.

Azon tárgyak, a melyeket a költők föl szoktak dolgozni kétfélek, a szerint, a mint a költők azokat vagy belső világukból merítik, vagy a külső valóságból. Mi alkotja a lelkünk *belső* világát? Gondolataink és érzelmeink világa. A *külső valóságot* pedig mindazon jelenségek, melyeket érzelmeink segítségével a természetben és az emberekkel való érintkezésben tapasztalunk.

Ez alapon tehát a költészet két részre oszlik a szerint, a mint a költő vagy azt adja elő, a mi benne van, vagy azt a mi *kívülről* történik. Az előbbi a *belvilág*, az utóbbi a *külvilág költésze*.

A belvilágot gondolataink és érzelmeink alkotván, a belvilág költésze szintén kétfelé ágazik; midőn a költő kiválóan gondolatait, megérlelt és megállapodott nézeteit, meggyőződéséttárja elénk, támad az *elmélkedés* költésze; midőn a költő érzelmeit, örömeit, bánatát, forrongó indulatait tolmácsolja, származik az a költészet, melyet legszorosabban a *hangulat* költészetének nevezhetünk. Az *elmélkedés* költésze az úgynevezett *oktató* költészet, melyet némelyek értelmi költészetnek is neveznek. A hangulat költésze a *lantos, lyrai* költészet. Nevezhető *dalosnak* is, mert többnyire dalokat terem. Az *elmélkedés* költésze ismét lehet *oktató* és *gúnyos*.

A külvilág költésze két felé ágazik, a mennyiben a költők vagy a természet tüneményeit, vagy a mesterség és művészet alkotásait varázsolják elénk képekben, vagy azt, a mi az emberek közt történik, tehát eseményeket. Az előbbi mód szerint származik a *leíró*, az utóbbi mód szerint az *eseményes költészet*.

Itt a költő eseményeket ad elő. Előadhatja pedig vagy mint megtörténteket, vagy mint épen történőket, más szóval előadhatja a *multban* vagy a *jelenben*. Ebből következik, hogy az eseményes költészet is kétféle, úgy mint: *elbeszélő* (epicai), a melynek eseményei, mint a multban történtek vannak feltüntetve és *beszélgető* (drámai) költés-

zet, melynek eseményei előttünk, a jelenben, szemünk láttára, fülünk hallatára folynak le.

Az elbeszélő költemények közt a legnagyobb és legmagasabb szerkezetű a *hősköltemény* vagy *epos*. Tárja mindig valamely nagyszerű esemény, egész nemzetet, gyakran világot érdeklő: nemzetek harca, honfoglalás, világhódítások, nemzedékek kiirtása, egy új világrend teremtése, országot megrázkódtató bosszú, diadalmas hadjáratok tele hősökkel, harcokkal, égi és földi hatalmak küzdelmeivel. A nemzetek és az emberiség multja szól belőle, melyről a távolság letörölte a kisebb, aprólékos vonásokat, csak a nagy, lényeges vonások emelkednek ki belőle annál inkább. Anyagát a *mondából* meríti, melyeket csoportosít, változtat, egygyé alakít.

Az eposnak két nagy osztályát különböztetjük meg előállása és hangja szerint: a *naiv epos* és a *mű epos*. A naiv epos szerzője ismeretlen, s nem is annyira egy kéz munkája ez, mint soké, mint a nép általános alakító fantáziájáé.

Ilyen naiv epos a görögöknél az «Ilias», a németeknél «Niebelungen», finnknél «Kalevala». Nekünk, magyaroknak naiv eposunk nincs, bár az anyag, melyből előállhatott volna, meg van az ős mondákban.

A mű epos határozottan magán viseli az egy alakító kéz jellegét, és szerzőjét ismerjük. Nevezetesebbek nálunk: Zrínyi M. *Szigeti veszedelem* (Obsidio Szigetiana); Vörösmarty *Zalán futása*; Debreczeni Márton *Kiövi csatája*; Czuczor Gergely *Augsburgi ütközete* és a *Botond*; Arany János *Buda halála*; és Szász Károly *Salamonja*.

Az eposokat ezenkívül tárgyuk és uralkodó hangjuk szerint alsóbb osztályokra lehet osztani.

1. A *történelmi epos*, melynek tárgya, főbb eseményei a történetből valók, több vagy kevesebb csodás elemmel: háborúk, hódítások, nemzeti diadalok. Ilyenek: Vörösmarty *Zalán futása*; Szász K. *Salamonja*; Zrínyi M. *Szigeti veszedelem*; Vergil: *Aeneise*; stb.

2. A *vallásos epos*, melynek tárgya valamely vallásos esemény vagy vallási eszme, eszmény alakjában. Szereplői a vallás vagy a vallásos mitológia személyei. Ilyen az angoloknál Milton *Elveszett paradicsoma*; az olaszoknál Dante *Divina comoediája*; a németeknél Klopstock *Messiasa*.

3. A *regényes vagy romantikus epos* tárgyát a középkor lovagharcaiból veszi, a történethez nem nagyon köti magát, kalandról-kalandra száll, dicsőíti a lovagiasságot és a női ideált. Ilyenek: Torquato Tasso *Megszabadított Jeruzsáleme*; Vörösmarty *Két szomszéd vára* és *Tündér völgye*; Gyöngyösi *Murányi Venusa*; Wieland: *Oberonja*.

4. Az *idylli epos* tárgya a családi tűzhely kedves boldogsága: a hős helyébe a nő lép, a vitézség helyét a hűség foglalja el. Egyszerű, naiv, kedélyes, de nem érzélgős. Ilyen idylli epos a görögöknél az «*Odyssea*» az indusoknál a «*Nála és Damajanti*», (a Mahabharataba beleszórt szép kis elbeszélés) a középkori német «*Gudrun*», az újabb irodalomban Goethe «*Hermann és Dorothea*»-ja, Voss: *Lusiada*-ja.

5. A *komikus, vagy víg epos*, mely nem egyéb, mint a komolyak visszája, mint a nagyok és hősinek törpévé tétele. Ilyenek: Homeros *Bathrokhomüomachüája*, melyet Csokonay «*Béka egézharc*» ezímen átdolgozott magyarra, Blumauer *Aeneise*, Csokonay *Dorothyája*, víg epos hexameterben. Aranytól az «*Elveszett alkotmány*» és a «*Nagyidai cigányok*». Verseghitől: *Rikóti*, Kisfaludy Károlytól: *Hős Feresi*, Petőfitől: *A helység kalapácsa*.

Az elbeszélő költemények közül az epos mellett foglal helyet a *költői elbeszélés*. Költőinek azért mondjuk, mert versben van írva, elbeszélésnek, mert történetet, mondat, mesét tárgyal. Nem nemzetek sorsára befolyó, hanem inkább egyeseket és családokat érdeklő események foglaltatnak benne. Ilyenek: *Szép Ilonka*, *Cserhalom Vörösmartytól*; a *Bolond Istók* Petőfitől; *Szécsi Mária*, *Katalin* Aranytól; *Báthory Erzsébet*, Vachott S.; *Szuhaj Mátyás* Tompától; *Árgilus királyfi*, Jakab Ödöntől; *A délibábok hőse* Arany Lászlótól. Ide számíthatjuk még az úgynevezett *verses regényeket*, a minők: Balogh Zoltán *Alpárija*; s a félig kész Romhányi Gyulai Páltól.

A költői elbeszélés egyik leggyönyörűbb terméke nálunk a *Toldi* Arany Jánostól, melylyel ez alkalommal részletesen szándékozunk foglalkozni.

Mielőtt ezt tennők, szólanunk a mű szerzőjének életéről, művének keletkezéséről, a mű tárgyának régibb nyomairól és földolgozóiról, a hősről vonatkozó adatokról stb.

II.

Arany János életrajza.*

Arany János Nagy-Szalontán született 1817. márczius 2-án. Atyja Arany György, anyja Megyery Sára volt. Mindkettő előre haladott korú volt a gyermek születésekor, épp azért ő volt öreg szülőinek egyetlen reménye, vigasza; mindig körülükben tartották, s rendkívül vallásosok lévén, e vallásosság rája is elragadt. Az ének és a szentírás vonzóbb helyei voltak első táplálékai gyöngye lelkének s a kis bogárhátú kunyhó szentegyház

* V. ö. Gyulai P. Emlékbeszéd Arany J. fölött 1883. okt. 25. Arany ünnepen a Kisfaludy-Társaságban.

vala, hol füle soha trágár szót nem hallott, nem lévén eseléd vagy más lakó, csak öreg szülői és ő. A gyermek korán komolylyá és mélyen erkölcsi érzésüvé vált, s az maradt az ifjú s a férfi is, és az erkölcs e kultusza épügy meglátszik költészetén, mint stíljén a szent írás és a zsolnárok ódon nyelve.

A szalontaiak mintegy középhelyet foglaltak el a nemesek és jobbágyok közt, de voltak közöttük valódi nemesek is, bár némelyikük megfosztatott nemesi jogától, így a szalontai Arany család is.

A csonka torony, mely a város egyik kiváló pontján ma is fennáll, a viharos, de dicső mult emlékeztette őket; a városi határ Szigettő, Órhalom, Testhalom nevű részei a török csaták és őseik vitézségének nyomait tartották fenn; a távolabb fekvő *Told* pusztája és a szintén elpusztult *Nagyfalu* a Toldi-monda bölesőjét rengették.

A komoly gyermek, kit atyja korán megtanított olvasni, s a ki a XVI-ik század némely ponyvára került krónikáit is olvasta, örömet hallgatta e mondákat és szívesen barangolt a nagy határ erdőin és mezőin a természet bájaiba merülve.

Szalonta mintegy végső pontja ama rónaságnak, mely a Tisza partjaitól Belényesig húzódik. Kék hegyek és kék ligetek alján sokkal változatosabb róna ez, mint az alföld végtelen pusztái, és a népben is több a hagyományos szokás és a régies színezet.

A pusztán félszemmel fölkelő nap, az ösztövért kútágas, a csonka torony fellábú golyója, a zöld lomb közein áttetsző kék égbolt, a szántó-vető síró fűttye, a napsugár és felhő fény- és árnyfoltjai, a mezőn a boglyák tetejéről az aratók vidám seregére letekintő suta gém, a város szélső ablakain vakitón égő és hirtelen kialvó alkony sugar, a feketén bőlintó eperfa lombja, az ég bakaesinje ezüst holdkoszorújával: mind oly élénken maradtak meg emlékében, mint a mesék és mondák hősei, a régi énekek és népdalok dallamai, a népelet tarka jelenetei, s mindazon jellemző vonások, melyek a magyar fajt kiválóan jellemzik. E képek, benyomások folyvást éltek lelkében, megelevenednek műveiben, kivált a nagyfalusi és szalontai Toldi Miklós alakja egész a sirig kiséri munkáját.

De a gyermek-ifjú nemcsak szemlélődő és álmodozó, hanem rendkívül tanulékony is volt. Sokat tanult az iskolában, még többet olvasott az iskolán kívül és már korán verselgetni is kezdett. Minden magyar és latin könyvet elolvasott, a mit az iskolai könyvtárban, vagy a szomszédok mes-tergerendái alatt talált.

(Folyt. köv.)

ÉJFÉLI MISÉN.

Képpel.

A katolikus családoknál, a hol még a régi szokásokat tartják, — úgy van az, hogy míg az éjféli mise el nem múlik, addig nem esznek zsírosat, csak diót, mogyorót s más effélet.

Hej, de lassan is jön ilyenkor az az éjféli! Hiába, délután már sötét van, s nagyon messze esik a tizenkét óra. Szerencsére akad a ház körül egy csapat zsíros kártya, bajos ugyan megismerni, hogy melyik közte a makk felső, melyik a veres nyolezas, mert biz az már vagy tizenöt karácsonyt kiszolgált, hanem hát azért mégis megteszi a szolgálatot, s úgy eljátszanak vele dióra, mogyoróra, mintha épenséggel most került volna ki a gyárból.

Összegyülekezik a szomszédság, atyafiság jócskán, ez a koma is, az a sógor is; mindeniknek van egy két legény fia vagy eladó lyánya, azok aztán a nagy diózással, mogyorózással olyan lármat csapnak, hogy az öregek sem alusznak el, hanem szépen, ébren várják a harangszót.

Így telik nagy vidámság közt az idő, nyolez-kilencz-tíz-tizenegy óra egymásután múlik el, mindeniket hűségesen elkiáltja a kakukos óra, de bizony már ekkor mégis mintha csendesednék a társaság, egyik is, másik is laposakat pislant, az ásitás mind sűrűbben hangzik, sőt egyszer, midőn a beszélgetők zaja egy perezre elesenededik, egészen világosan lehet hallani, hogy valaki — horkol.

Ki az, melyik az? keresik, kutatják, hát csakhamar észreveszik, hogy Pista. Oda vetette magát a sutba s ott a melegen szépen elszenderedett. A fejét is belekoppantotta már vagy kétszer a kemenczébe, de azért nem ébred fel. Mellette pedig ott szundikál hűséges kenyeres pajtása, a szomszédok Ferkéje.

De már ezt ennyiben hagyni nem lehet, ezt ugyan szárazon el nem viszi sem Pista, sem Ferke! Hamarjában előkerítenek egy varrótűt, egypár öltéssel összekasztják a két álomszuszek bekecsét, azzal behoznák egy nagy birka-kolompot s elkezdnek vele rettentően kolompolni.

Pista meg Ferke ész nélkül rohannak fel, azt hiszik, hogy az éjféli harangszó s csak akkor veszik észre, hogy a bizony csak birka-kolomp és hogy bekecsaik össze vannak varrva.

Lesz aztán nagy neveltség, a mi egy kis időre megint kiveri az álmod mindenki szeméből, de bizony nem sokára, mert hiába: tizenegy óra csak tizenegy óra!

Ilyen tréfálkozások közt csakugyan elérkezik az éjféli, s lágyan hivatatólag hangzik be a híres szavú kis harang méla csengése.

A hívogató szózatra, csakhamar megnyiladoznak a kapuk, egyiken is, másikon is, ötével-tízével lépkednek ki a hivek. Elöl egy-egy lámpásos fiú megy, s úgy halad a többi lassan, ünnepelesen egy nyomon utána. Csizmaik alatt ropog a hó, de egyéb nesz nem igen hallik; az előbbi vidám zajongás elesenedett már, mindenki magába szállt s ünnepeles hangulatban közeleg a kis templom felé.

Fényesen ki van már az világítva, meg van gyújtva valamennyi gyertya, s kellemes tömjén-illat árad ki ajtaján a hideg téli levegőbe.

Ott aztán elfűjják a lámpákat, lerakják maguk mellé, letérdepelnek s csakhamar felhangzik a régi karácsonyi ének:

«Csordapásztorok, midőn Betlehembem
Csordát őriztek éjjel a mezőben,
Isten angyali jövének melléjük,
Nagy félelemmel telék meg ő szívök».

És olyan szívből, olyan buzgón éneklük. Aztán, midőn bevégeződik minden, olyan megújulva, föl-emelkedett lélekkel távoznak ismét haza, csendes hajlékaikba!

KARÁCSONY ESTÉJÉN.

Képpel.

A gyerekek vagy három hét óta minden nap megnézték már a kalendáriomban: ugyan, mikor is lesz hát az a karácsony? De hiába nézegették, csak a hónap utolsóján mutatkozott biz az, a papa fali naptárja, meg a másik is mind csak azt mutatta, sőt a világban jártas-keltes s nagy tekintélynek örvendő János kocsis is csak azt erősítette. Nem csoda aztán, ha a kis Erzsike is kifakadt: Ugyan, hogy tehette már az a kalendáriomesináló olyan későre a karácsonyt, hiszen épen úgy tehette volna előbbre is!

No, de hát lassacska mégis csak elkövetkezett a nagy ünnepnap estéje; a mit a gyerekek azért vártak olyan nehezen, mert a mama még az őszön megígérte nekik, hogy ha jók lesznek, hát karácsonyfa lesz.

S csakugyan már egész december hónapban feltűnően jól is viselték magukat, kivált Erzsike, míg a harcziás természetű Zoltinak bizony nem kis önmehtagadásába került ez a hosszas jószág.

De lett is aztán nagyszerű karácsonyfa. S kivált Zolti legmerészebb álmaiban sem mert volna

olyasmire gondolni, a mit kapott: egy hatalmas, rúgóra járó puskát, a mely tíz-tizenöt lépésnyire is elhord! Mindjárt le is ezélt vele a sifon tetejéről egy poharat, a miért azonban — tekintettel a nagy napra — ezúttal csak egy baraczkot kapott a feje tetejére.

No, de hát nem csak a gyermekek örülnek. A vigság általános. A nagypapa aranyos kedvben van, megcsipkedi a Zolti állát és suttyomban megdicséri a gyereket, a miért olyan ügyesen lelőtte az imént azt a poharat. A legkisebb unoka, a kis Pista is szokatlanul jól viseli most magát. A karácsonyfa csillogása egészen megszelídítette, kivált meg hogy a mama odanyújtja neki azt a kis esöngőt, a mi az ő számára lógott a karácsonyfan.

Az agglegénykedő Karesa szomszéd, az meg épen oda van a nagy elragadtatástól. A karácsonyfan ugyan semmi sem volt számára felakasztva, hanem hát ő az ilyesmivel nem is sokat törődik. Azok a jó egri boros üvegek kötötték le mód nélkül figyelmét, no meg a neszmélyi és badaesonyi; szinte bajos köztük igazságot tenni: melyik is hát a jobb? S ezt addig bírálgatja a lelkiismeretes Karesa szomszéd, hogy vacsora végeztére már mind a háromfajta bor «legjobb» lesz s kocczintgat is hol egyik, hol másik fajttal hűségesen derüre-borura.

E közben kopogtatnak az ajtón, de hát a nagy beszélgetésben senki sem hallja meg. Pedig Péter, a gyalog-postás köszörülgeti odakinn a torkát. Egyszer aztán elunja a dicsőséget s a fagytól zörgössé fagyott bekecsében beszoronkodik az ajtón. Vagy kettőt köhint s köszön emberséggel, azután elkezd a táskájában kotorászni. Szállítólevél van ott, valami kis csomagról szól, a mit Budapesten adtak fel.

— Szüret! — kiált fel vigan a házigazda. Itt a villamos gyufatartó. Adja kend hamar ide!

Igen, mert a kiállításon tetszett meg neki szörnyen egy ilyen armányos mesterség, de sajnált érte pénzt adni, hanem az egyik sógora a ki ottani lakos, még ekkor megígérte neki, hogy ha valami pört megnyer, hát küld neki karácsonyra egy olyan kis bolondságot. S lám ni, csakugyan nyilván megnyerte a derék sógor azt a régi pörét s most küldi a villamos szerszámot. Éljen a villam, éljen a sógor! Éljen kend is, levélhordó s vágja be szaporán ezt a kis italt!

Péternek nem kell az effélet kétszer mondani, megteszi kötelességét emberül, azután útjára megy, a vigság pedig most még általánosabb lesz.

Jóformán észre sem veszik, hogy már bele is léptek karácsony első napjába.

Erzsike már rég elszundított a kapott képes könyv forgatásában, a harcziás Zolti végkép elesenedült s puskástól együtt ott fekszik egy diványon; a nagypapa nagyokat bóbiskol s rettentő cifrákat ásit, míg a lelkes Karesa szomszéd, a nagy borismerő, úgy veszi észre, mintha megnehezedett volna a nyelve, a szeme meg csodamódra keresztbe állana. Hm, hm . . . Mintha tán jó is volna már haza nézni . . .

Megiszszák hát még a Szent János áldását, boldog ünneplést kívánnak egymásnak, azután ki-ki útjára — nyugovóra tér.

Adjon Isten sok ilyen boldog karácsony estéjét!

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Beküldött új könyvek:

Odysseus kalandjai a Szemák István szerkesztésében megjelenő Ifjúsági könyvtár-vállalatban. Ára 1 frt.
Szent Erzsébet, írta dr. Lázár Gyula. Ára 1 frt 20 kr.
Három elbeszélés Mosdóssy Imrétől, ára 50 kr.

Jakab Ödön: Komédiák, tárczák, elbeszélések. Ára 2 frt.

Radó A.: Alfred de Mussetből, költői műfordítások. Csinos díszes kötésben, ára 1 frt 50 kr.

Radó A.: Dalok és Történetek. Radó A. eredeti költeményei. Ára csinos vászonkötésben 1 frt 50 kr.

Dr. Erdő Béla: A Szentföldön. E könyv a tudós szerző Utazásom Sicília és Malta szigetén, továbbá A Fáraók országában című két jeles munkájával együtt az Utazások könyvtára cz. vállalatban, mint annak harmadik kötete jelent meg. Ára 2 frt.

Vörösmarty összes költeményei, sajtó alá rendezte Gyulai Pál. Két kötetben, ára 5 frt.

Tompa Mihály összes költeményei, népies olesó kiadás, ára egy kötetben 2 frt.

Vörösmarty Zolán futása, ára a díszesen illusztrált munkának 1 frt.

Berczik Árpád: Vig Órák, elbeszélések, csinos vászonkötésben, ára 1 frt.

Szántó K.: Veér Judit s egyéb elbeszélések, ára csinos vászonkötésben 1 frt.

Kemény Zsigmond összes beszélei két kötetben, ára 2 frt.

Nemzetünk nagy költői: Csokonai, Berzsenyi, Kazinczy és Kölcsey élete és költészete. 4 füzet. Írta Gaal Mózes. Ára füzetenként 20 kr.

Szende Gyula: Földrajz-statisztikai tabellák. Csinos vászonkötésben, ára 2 frt 50 kr.

Mindezen munkákról külön ismertetéseket fogunk közölni.

A Nyelvőr decemberi füzetének élén Simonyi Zsigmond a *gyulafehérvári versekről* ír. Ezeket Varjú Elemér fedezte föl a gyulafehérvári könyvtár egy latin kódexében, mely az 1299 és 1310 közti időkből származik, szent beszédeket foglal magában és írja valószínűleg Watachai János, magyar ferenczrendi barát. A latin szöveg alatt három helyen egy-egy

latin versszakot lefordított magyarra, hogy az egyházi szónok magyarul is versben tolmácsolhassa a latin verseket. Ezek a legrégebb ismert magyar versek! E nagybecsű sorok a Halotti Beszéd és Königsbergi Török számos vitás helyét megerősítik. — Zlinszky Aladár Kármán Mór nyelvtanító elméletét méltatja. Herman Ottó a maga nagy fáradsággal gyűjtött madár-nomenclatráját magyarra. László Géza folytatja a zilahvidéki nyelvjárásról szóló tanulmányát. Sörös Pongrácz vitatja Prikel Máriának a *kocsihoz* fűződő fejtegetéseit, melyek szerint ezen, az összes európai nyelvekbe átment szó a komárom-megyei *Kocs* községtől kapta nevét. Prikel legott megfelel neki, s újabb adatokat hoz fel állításának támogatására. Bódiss Jusztin és Papp Dániel beleszólnak a Tóth Béla és Prikel Márián közt a *bencés* elnevezés körül kifejtett vitába (Tóth B. szerint Bence nem Benedictus, hanem Vincentius kicsinyítője) és sok elmeállé tiltakoznak a «bencés» törvényessége ellen. Zolnai Gyula keményen veri vissza a Nyelvtörténeti Szótár ellen indított támadásokat. Továbbad következik a magyar-német szótárhoz való adalékok, magyarázatok, helyreigazítások, idegen esemétek, fattyúhajtások, igen dús tartalommal. A *Nyelvört* minden magyar diáknak olvasnia kellene: ez a legavatottabb eszköz arra, hogy élő beszéde és stílusa öntudatos magyarsággal teljes, idegenszerűségek szeplőtől tiszta legyen.

VEGYESEK.

Boldog új esztendőt kívánunk olvasóinknak s ez úton mondunk köszönetet azon előfizetőink szives figyelméért, a kik szerkesztőségünket jó kívánataikkal felkeresték.

Közleményeinkről. Az új évfolyamban egészen új dolgokkal kedveskedünk olvasóinknak. Verne regényünk új és érdekes, mint Vernének minden munkája. A *Bárányszelők* című ifjúsági regényünk bizony egy évi halogatás után jutott illusztrációhoz és közléshez. Annál szivesebben veheti fölünk ezt is a mi publicumunk. Hogy egy kis tudományos ízt is vegyítsünk a szórakoztató elem közé, megkezdjük *Arany J. Toldi-jának fejtegetését.* A most folyó értekezés egészen más oldalról fogja feltüntetni a Toldit, mint a hogyan azt az iskolai könyvek tárgyalják. A Toldi olvastatásának a legfőbb célja a jellemképzés, s mi főleg erre fektetjük a főszólyt. Ez az értekezés nemcsak a III., IV. osztályu tanulókat érdekelheti, hanem a felsőbb osztályuakat is, mivel sok oly tétel van benne, a melyet az önképzőkörök vita-ülésein is lehet fejtegetni. Rövid idő múlva hozunk természetrajzi közleményeket is *Hankó dr.* tollából s igyekszünk — program-munkhoz híven — a tudományok minden körét bevonni lapunk keretébe, hogy közleményeink változatosak, válogatottak s a középiskolai ifjúság igényeinek megfelelőek legyenek.

Bekötési tábláink elkészültek s 80 krért kaphatók a kiadóhivatalban.

Kedvezmények a gyűjtőknek. A ki lapunknak 10 előfizetőt szerez, a lapot egész évre ingyen kapja, a ki 5 előfizetőt gyűjt, az félreve kapja ingyen. A ki 1—2 előfizetőt gyűjt, az megfelelő könyvjuttalomban részesül a kiadóhivatal részéről. A gyűjtők az általuk gyűjtött előfizetők pénzét egyszerre küldjék be utalványon, vagy ha az előfizetők maguk küldenek be, írják rá a szelvényre, hogy ki a gyűjtő. A pontos lakáscímet senki se felejtse el közölni a kiadóhivatallal.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Beköszöntő. Hatodik ízben nyitjuk meg lapunknak ezt a rovatát, mely közkezdveltségre tett szert a diákság közt. Feldolgozunk e rovatban minden fölmerülő eseményt, mely az iskola és diákság életébe vág. Itt foglalnak helyet az önképzőkörök működéséről szóló hírek, nem száraz tényesorozat formájában, de lehetőleg elevenen feldolgozva: kiemeljük a kiemelésre érdemest, igazságos bírálatot szolgáltatunk, egyszóval arra törekszünk, hogy e rovat a magyar ifjúság szellemi életének tükré legyen. Kívánjuk, hogy e tükör ez esztendő folyamán is a legszebb képet mutathassa! Kérjük kedves híveinket, támogassanak e munkában azzal, hogy az önképzőkörök működéséről és intézeteik életének nevezetesebb, a diákságot érdeklő mozzanatairól pontos és eleven tudósításokat küldözgetnek a «Tanulók Lapja» szerkesztőségéhez. A mely helyeken ily tudósítóink még nincsenek, onnan ajánlkozókát kérünk. Szorgalmas tudósítóink elismerésünk jeléül értékes jutalomkönyveket kapnak.

Vörösmarty-ünnepek. A múlt hónap elején számos önképzőkör ülte meg születése napját Vörösmarty Mihálynak, kit elragadó páthoszáért, komoly fenségeért és hasonlíthatatlan költői nyelvéért épügy szeret a magyar ifjúság, mint Aranyt és Petőfit. Több ilyen emlékünnepről adtunk volt hírt; ezeket most még az újvidéki, nagyszzebeni főgimnáziumok, budapesti VIII. ker. főreáliskola és a székesfehérvári keresk. akadémia ünnepeivel toldhatjuk meg. — *Újvidéken* Parchetich Vincez tanár beszédet mondott, Hai K. VIII. o. tan. «Vörösmarty szelleme» cz. ódáját szavalta, Pilischer Sándor VII. o. t. felolvasást tartott Vörösmarty eposi hőseiről. Végül Kungl Károly VIII. o. t. a «Túlvilági kép»-et, Szüger B. VIII. o. tan. az «Együgyű paraszt»-ot adta elő. (Mért nem inkább az ünnepelt költő valamely vig költeményét?) Az előadott dolgozatok pályadíjat nyertek, a szavaltok versenyszavalságból kerültek ki. — *Nagyszzebenben* az ünnepségen jelen volt Elischer József főigazgató is. Az ünnepi beszédet Laczkó Elek VIII. o. tan. tartotta. — *A VIII. ker. főreálban* Halmi Gyula VIII. o. t. emlékbeszédet mondott. — *Székesfehérváron* dr. Faludi Miksa igazgató méltatta Vörösmarty életét és költészetét. A szavaltatok közül kivált a «Maróth bán» egy dialógusa, melyet Steiner Ernő (Maróth) és Singer Gyula (Bođ) adtak elő sikerülten.

Gyász. Nehéz csapás érte a nagyszzebeni áll. főgimnáziumot. Egyik köztiszteletben és szeretetben álló tanára, *Hemming Rezső* hirtelen meghalt. Az elhunytat december 8-ikán temették. — *A nagyszombati* diákok Molnár Rezső nevű társukat kísérték a sírkertbe, ki a gimnázium második osztályába járt. A szerencsétlen kis fiú, miközben egy puskával bábált, véletlenül agyon lötte magát.

Vita-ülés. Nem régiben részletesen méltattuk a *tudományos vitatkozások* intézményének fontosságát és hasznát az önképzőkörökben. Tudósítónk jelenti, hogy *budapesti ág. ev. főgimnázium* «Arany János-önképzőkör»-e december 1-jén tartotta első vita-ülését, melynek lefolyása szép reményekre jogosít. A tagok a következő kérdést vitatták meg: «Megengedhető-e a subjectivizmus az epikában?» Mind ellene, mind mellette sokan szólaltak föl, miből igen tanulságos eszmecsere kerekedett. A kör egyszersmind a Képzőművészeti társulatba is belépett. Követésre érdemes példa!

Kölcsey-ünnep. A *szatmári* kir. kath. főgimnázium kebelében fennálló «Kazinczy-kör» december 11-ikén

ülésgyűlést szentelt Kölcsey Ferenc emlékének. Merher M. VII. o. tan. érzéssel szavalta az ünnepelt költőtől «Zrinyi dalá»-t, Radezcki Kálmán VIII. o. t. «Zrinyi második éneké»-t; Keller Salamon VIII. o. t. Kölcsey hazafias költészetéről írt szép dolgozatát olvasta fel; Tanódy N. VII. o. t. Kölcseyt, mint országgyűlési követet méltatta, végül Ambrózy Sándor VIII. o. t. ifjúsági elnök záróbeszédet mondott.

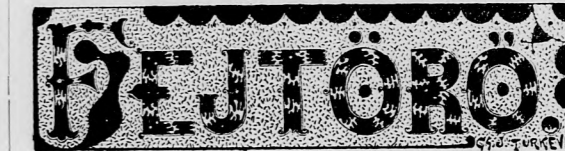
Önképzőköri krónika. A *kaposvári* főgimnázium «Virág-önképzőkör»-ében Anyos László recitátor szebbnél szebb szavalo darabokat adott elő az ifjúság tanulására. — A *gyakorló főgimnázium* önképzőkörének utóbbi ülésein König György a görög drámáról, Hein István Vörösmarty «Két szomszédvár»-áról értekezett; ugyanezen művek bírálat alá kerültek. Tudtunkkal a gyakorló főgimnázium az egyetlen intézet az országban, hol az *egységes önképzőkör*-eszméje meg van valósítva: a szellem képzésével egybekapcsolják a testgyakorlást is. A kör a télen bizonyára szorgosan fogja tűzni a koresolya- és láb-szánkó-sportot. — A *nagyszzebeni* főgimnáziumban az önképzőkör kebelében kitünően szervezett zenekar áll fenn, Kabdebo Ernő VII. o. t. vezetése alatt, mely a december 3-ikán tartott Vörösmarty-ünnepen szép bizonyítékát nyújtotta készültségének. — A *löcsei* kir. kath. főgimnázium «Jókai-kör»-e szorgalmasan működik. Elfogadott dolgozatok: «Életrajzok és szemelvények a francia irodalomból», szerzője Berencsi János VIII. o. t.; «A haza bölcsé», életrajz, szerzője Majunke Ernő VIII. o. tan.; «H. Rhamses korából», elbeszélés, szerzője Szabó Endre VII. o. t.; «Herodotos élete és Athén virágkora», fordítás, szerzője Majunke Ernő VIII. o. tan. Ezenfelül a tagok úgy látszik, műfordításokkal próbálgatják erejüket. — A *budapesti VIII. ker. főreáliskola* december 4-iki ülésének egyik pontja «lejtőmérő-készülék» ismertetése volt, melyet Spiczter Odön VIII. o. tan. talált föl. A fiatal ezermesternek ez már második találmánya; az elsőről annak idején megemlékeztünk. — A *szabadkai* főgimnázium önképzőköréről. A kör eddig négy rendes ülést tartott, a melyeken a következő dolgozatokat fogadták el: «A dalnok búja» (kareolat), «Királynék halálára» (költemény), «Emlékbeszéd 1849 október 6-ikára»; «Csiki Agnes» (néprománca); szerzőjük Kovács János. «Messiás» (költemény), szerzője Friedmann József. «1849. okt. 6-ika». «A kritikus» (humoreszk), szerzőjük Vinkler Elemér. «Szondy alakja a magyar költészeiben», szerzője Perl Jenő. Vörösmarty «Két szomszédvár»-ának ismertetése, szerzője Sáfány Ferenc. Ezekből is kitünik, hogy a szabadkai diákok derekas munkát végeznek. — A *levai* «Szepesi Imre-kör» december 10-iki üléséből kiemeljük Leidenfrost Sándor értekezését Zrinyi életéről és működéséről és Csery Pál fejtegetését Tompának «A gölyá»-hoz cz. allegóriájáról.

Matinée a László-intézetben. Múlt hó 18-dikán a László-intézet egyikét tartotta az ő sikerült matinéeinak. A műsor kimagaslóbb pontjai voltak: Symphonia c-dur Air-varié I. II. Dunclától. Tanháuser-részlet Wagnertől, e zeneszámokat a növendékek Késmárky Árpád tanár vezetése alatt adták első. Kreizles László VI. o. t. Arany «Koldus-ének»-ét, Ruzitska Gyula VI. o. t. Hugo Viktor «Guitare»-ját szavalta (francia nyelven). Nagy tetszésben részesült ifj. Bóta Szilárd VIII. o. tan. (okleveles cimbalom-tanár) művészi cimbalomjátéka.

Az öreg tanár halála. Harminezkilenc esztendeje tanította már a matematika és fizika tudományát a *szecsvári* főreáliskolában *Szecsödy* József, a szeretett

és tisztelt öreg tanár. A napokban előadás után hazafelé készült, de előbb bement elbúcsúzni az igazgatói irodába. Laky dr. igazgató kezét szorított vele, mire Szecsödy egyszerre elsápadt, lerogyott és meghalt. Szívszélhűdés érte. Özvegye és hét árvája siratja a szegény öreg tanárt.

A Filológiai Társulat decz. 20-iki ülésén *Zlinszky Aladár Arany János balladái*nak forrásairól írt nagyobb tanulmányából olvasott fel részletet, mely a Hunyadi ballada-kort öltötte fel. Gregus inkább a szép eszméjének szempontjából méltatta e balladákat, Zlinszky keletkezési folyamatokban vizsgálja őket. A Hunyadiak sürűen szolgáltak költői feldolgozás tárgyául; Czuczor époszt és egész ballada-cziklust írt róluk, Bessenyei, a két Kisfaludy, Petőfi szintén foglalkoztak e témával. Arany mindig felkutatja a történetírás illető fejezeteit; *Both bajnok özvegye* és *Szibinyáni Jank* cz. balladáinál Teleky Józsefnek a «Hunyadiak kora» cz. nagy történeti munkáját vette figyelembe, illetőleg a görög Chalkokondylost; *V. Lászlónál* Fessler, *Mátyás anyjánál* Bonfini szolgáltatta az adatokat.

Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számítási kérdés:

Valaki lovakat és ökröket vett; egy loért 131, egy ökréért 99 koronát fizetett s kitünt, hogy az ökrök 18 koronával kerültek többbe, mint a lovak. Hány lovat és hány ökröt vett?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon községnek Szatmár megyében, melynek régi vára a Drágfiak fészke volt? A reformátusok 1545-ben itt fontos zsinatot tartottak. A dombon épült Szt. Donát-kápolna búcsújáráhely.

Történelmi kérdés:

Hogy hívták a reformáció korának egyik azon kiváló alakját, ki egyideig Franciaországban tartózkodott; 1519-ben részt vett a sváb szövetségnek württembergi Ulrik herezeg elleni küzdelmeiben, később Lutherrel állt érintkezésbe?

Természetrizsi kérdés:

Mi a neve azon növénynek, melyet kétszer szárnyalt szárlevelei és az ernyőben álló fehér virágai jellemeznek? Gyümölcse gömbalakú, sárgás színű, éretlen állapotban a mag kábitó, érve fűszeres szagú és ízű. Használják gyógy és fűszerül; cukorral bevonva giliszta-cukor néven árulják.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. január 6.

A 49. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: $a = 80, u = 100$. **Földrajzi kérdés:** New-York, a Hudson-folyó torkolata és a Long-Island-szoros között fekszik. A szoroson át a Long-Island szigetén fekvő Brooklyn városba hid vezet. **Vegyvtani kérdés:** A pyrrol kőszén, zsír, toll, esont száraz lepárlási terménye. Képlete: C_4H_5N . Színtelen, erősen fénytörő folyadék, szaga a chloroforméhoz hasonló, íze égető és szúró, alkoholban és ætherben oldható. Savakban való oldata ammoniakra és pyrrolvörösre bomlik.

Helyesen fejtették meg: Arvay Ferencz, Wanko Károly, Halmi Gyula, Windt Lajos, Michaleczky Vilmos, Havas Gyula, Stein Pál, Ács Nagy István, Jäger Imre, Staindl Mátyas, Szenyovszky Ferencz, Eckhart Ferencz, Szalay János, Rosenberg Ignác, Harmath Győző, Bernolák Kálmán, Mikó József, Dada András, Farnasy Antal, Techet Károly, Laban Antal, Kutlik Félix, Kresz Károly, Hübner János, Péter Rezső, Rodowitz V., Picker Gerő, Böhm Gyula, Lichtenstern Béla, Stiefelmayer Károly, Knapp Gusztáv, Pohrandt Lajos, Györke Ilona, Litsék Zoltán, Wohlstein Sándor, Beck István és Beck Pál, Miróczy János, Chabada Jenő, Miróczy Árpád, Kurimay Mihály, Blumenschein Henrik, Trummer Árpád, Jakabb Gyula, Pivny Aladár, Bacher András, Tóth Vincze, Pajor Jenő, Weisz Miksa, Ungváry Jenő, Pados József, Farkas Tivadar, Brummer István, Benisch Arthur, Baner Gyula, Popovics Endre, Bleier Sándor, Kinsky Jenő.

A könyvjutalmak közül az elsőt: Almásy J. «Magyar közmondások» cz. munkát Windt Lajos főgimn. V. o. t. nyerte el Egerben; a másodikat: Szinnyei J. «Az ezer tó országa» című munkát Harmath Győző főgimn. VI. oszt. tanuló Szamosújvárt nyerte el.

Az 50. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 24 darab aranya; 36 tallérja s 48 huszasa. **Földrajzi kérdés:** Amur; Nikolajevszknél ömlik az Ochotzki tengerbe. **Történelmi kérdés:** Csernajej (Mihály Grigorjevics). **Természettudományi kérdés:** Házi fecske (hirundo urtica), az éneklők rendjébe tartozik. **Képrejtvény:** Dél-Amerika.

Helyesen fejtették meg: Mayer Ottó, Kresz Károly, Kurimay Mihály, Beck István és Pál, Farnasy Antal, Arvay Ferencz, Wohlstein Sándor, Fiedler Kálmán, Friedrich Ferencz, Farkas Tivadar, Péter Rezső, Halmi Gyula, Szenyovszky Ferencz, Goldstein Samu, Bogdán Ernő, Steiner József, Fábrián József és Gáspár, Groedl Arthur, Kukuberger Henrik, Rosenberg Ignác, Weisz Hugó, Paal Tivadar, Andriská Emil, Révész Sándor, Hübner János, Ungár Aladár, Jakab János, Barthonek Károly, Rosenbaum Ernő, Böröczky Kálmán, Trummer Árpád, Ronchetti József, Csizsinszky Lajos, Stiefelmayer Károly, Kiszely Géza, Kutlik Félix, Dessauer Aladár, Pohrandt Károly, Miróczy János, Chabada Jenő, Miróczy Árpád, Polnitzky Leo, Marx Miksa, Györke Ilona, Brunn Vilmos, Nagy Vincze, Szadnik Sándor, Jakabb Gyula, Szeremley Császár Lőránd, Pál Sándor, Tóth Vincze, Weidinger Jenő, Bernolák Kálmán, Takács Gyula, Techet Károly, Brummer Zoltán, Bauer Gyula, Worliczek Frigyes.

A könyvjutalmakat és pedig Bacányi J. költeményeit Paal Tivadar főgimn. tanuló nyerte el Vácson; Imre S. «A néphumor a magyar irodalomban» című munkát pedig Kukuberger Henrik főreális. tanuló nyerte el Székesfehérvárott (Apáczka-utca 34.).

SZERKESZTŐI TELEFON.

S. Ö. L. «Dal kardomhoz». E költeményből szép műfordítói talentumra lehet következtetni, túlnyomó sok erotikus vonatkozása miatt azonban nem közölhetjük.

Kapunk mi még öntől olyasmit, a mi beválik a «T. L.»-ba. Küldeményeit szívesen várjuk. — M. A. Rozsnyó. Az ön műkifejezéseit egytől-egyig hozta a Diákszótár. — K. S. Szatmár. Szíveskedjék a kiadóhivatalhoz fordulni. — St. J. Budapest. Gyűjtők tíz új előfizető után Tanulók Lapját egy évig, öt új előfizető után félévig, három új előfizető után negyedévig kapják. Kevesebb előfizetőt gyűjtők megfelelő arányban könyvet kapnak a Franklin-Társulat kiadásai közül. — Sz. J. Veszprém. Postafőtiszt csak érettségizett ember lehet. — B. Z. Lippa. Nyerhet könyveket, ha csak egy rejtvényt megfejtését küldi is be. — P. A. Arad. Budapest nyilvános terein a következő szobrok állnak: József nádor, Széchenyi, Eötvös, Petőfi, a honvédek, Deák, Ybl Miklós, Baross és — Hentzi szobrai. Néhány év múlva a «tíz szobor», Erzsébet, Kossuth és Andrássy emlékei is helyet foglalnak hazánk fővárosában. — T. P. Arad. Hiányzó számokat ne mitőlünk kérjen, hanem a kiadóhivataltól. — B. A. Érsekújvár. Szívesen elfogadjuk. Azt hisszük, a lap ára oly csekélyre van szabva, hogy szegénysorsú diák is megrendelheti. — W. L. Eger. A kérdéses megfejtést nem kaptuk meg. — S. J. és M. V. Budapest. Gyűjtők 1—2 előfizető után értékes könyvjutalmat, 10 előfizető után egész évre tiszteletpéldányt kapnak. — Bogdán E. Hogy lehet valaki annyira figyelmen, hogy még csak a várost sem írja rá a levelére és azt várja, hogy mi neki címeiket küldjünk. Groedl Arthur már egyszer kértük, hogy ne írjon nekünk piros tintával. A rejtvényhez cz. versecske nem íti meg a mértéket. — Ifj. K. K. Budapest. Bizony jó volna, ha a Nemzeti Színházban gyakrabban előadnák a Coriolanust, melyet, sajnos, csakugyan már régen adtak. — H. Gy. A n.-szentmiklósi aranyeletet, az Atilla kincsét azért őrzik Bécsben, mert 1799-ben, mikor megtalálták, Pesten még nem volt Nemzeti Múzeum. Zrínyiről Salamon Ferencz és Csuday Jenő irtak nagyobb munkákat. A jellemzésre vonatkozólag vázlatot találni Rupp «Magyar írásbeli feladatok» című munkájában is. — K. B. Budapest. Vörösmarty összes munkái kaphatók két kötetben 5 forintért. Tompa összes költeményei a virágregékkel együtt 2 forint a Franklin-Társulattól. Vörösmarty Zalán futása külön is kapható 1 forintért. A Karl és Lant hőse a Tanulók Lapja 1895. évfolyamában jelent meg. Külön kötetben kaphatók lesznek a lapunkban megjelent és megjelenő Verne-regények, a Hún-mondák a most folyó Bárányfelhők és a Toldi fejtegetése is.

Bélyeggyűjtők figyelmébe.

Faludi Zsigmond levélbélyegkereskedő Budapest, VII., Erzsébet-körút 28.

Kivonat a nagy árjegyzékből.

Levélbélyegsorozatok:			
Minden sorozat csak különböző levélbélyegeket tartalmaz.			
db	fillér	db	fillér
10	Aegyptom	30	5
15	Amerikai Egyes.	30	3
3	Azores Vasco.	35	4
4	Bari ados	25	10
5	Bohria	35	5
10	Brazília	35	5
5	Görögország Olymp.	20	8
3	Grenada	20	5
5	Guatemala	35	6
10	Hawaii	40	10
4	Hongkong	25	7
3	Japan	20	3
5	Jóreményfok	15	6
5	Natal	40	3
5	Nyugat-	30	5
5	Ausztrália	30	5
5	Perzsia	40	6
10	Portugál	25	10
7	Queensland	25	7
3	St. Lucia	40	3
6	Transvaal	35	6
3	Trinidad	12	3
5	Tunis	35	5
5	Victoria	10	5

Nagy képes árjegyzék levélbélyegekről, bélyegalbumokról, képes levelezőlap-különlétekről stb. ára 30 fillér. 2 koronán felüli rendelmenynél árjegyzék ingyen és bérmentve.

Megveszek használt régi levélbélyegeket.
Videki megrendeléseket pontosan és gyorsan eszökök.

A «Tanulók Lapja» 40. számában közölt
7891
vastechnikai eszközök
megrendelhetők
IVÁNKOVITS KÁLMÁN
BUDAPESTEN,
Soroksári-u. 34. sz. a. levő vas-, szerszám- és vasárak üzletében.
Küldetésre árjegyzéket bérmentve küld.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	DRUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Budapest, IV., Egyetem-utca 4
			Kéziratokat nem adunk vissza.

LEVÉL EGY KIS DIÁKHOZ.

(*) Nagy lelki gyönyörűséggel olvastam, Ferike, azt a levelet, melyben az első időszaki értesítőrdől számoltál be.

Látom, hogy a nyár óta sokat okosodtál, az eszed megnőtt, a szorgalmad fokozódott, s egy kis ambícióra tettél szert. (Azért használok már én is latin szót, mert föltételezem, hogy megérted, hiszen oly örömmel vegyült büszkeséggel hirdeted, hogy most már igazi gymnasista vagy, mert latinul is tudsz.)

Szép, hogy az első időszakban is jóra vitted a latinból. Pedig, emlékszel-e, mennyire féltél a nyáron a latin nyelvtől s mennyi munkámba került, hogy meggyőzzek, mily módon lehet elkerülni, hogy karácsonykor ne legyen a latinból szekunda.

S ime, Ferike, most, hogy eljött a szép karácsony, te nem szekundával, hanem jó-val számolsz be s büszkéd hirdeted, hogy már tudsz deákul, hogy szereted a latin nyelvet, sőt, majd-nem hihetetlen, azt is megirtad, hogy a karácsonyi szünet alatt «magánszorgalomból is sokat tanultál a latinból.»

Most már elhiszem, Ferike, hogy megváltozott a világ. Én eddig azt gondoltam, hogy csak az én diák-koromban volt divatban az a rossz szokás, hogy olyant is tanultunk, a mi nem volt feladva lezékére, mert abban vetélkedtünk iskolatársainkkal, hogy ki tanul meg több latin szót a karácsonyi és husvétii szünet alatt. A privát diligentiából való fordítások pedig valóságos összeküvés formában, titokban történtek. Egyik sem tudta a másikról, hogy mit és mennyit fordított, csak a beszámolóskor volt általános a meglepetés és a csodálkozás.

Mi közöttünk a latin nyelvből való virtuskodás

épp olyan számban ment, mint most a verekedés. Közöttünk híres verekedők és híres latinisták egyformán voltak. Szerencsére a latinisták többen, a a verekedők kevesebben.

Azért volt oly csodálatos, hogy a mi áldott jó öreg professzorunknál kevés volt a latinból a szekunda és sok volt a jeles. Szerettük a tanárunkat is, szerettük a latint is. A tanár igazságos volt s a lezékét megkövetelte, de a szorgalmat, a törekvést méltányolta is. Mi aztán versenyezve iparkodtunk mennél jobban felelni, mennél többet tenni, hogy tanárunk elismerését megérdemljük, szeretetét megnyerjük s a latint jól tudjuk.

A gymnasium főtárgya a latin, a ki azt nem akarja tanulni, az más középiskolába is elmehet, a hol nincs latin. Ha valakinek nincs hozzá kedve, az miért jár gymnasiumba?

Sok diák azt mondja, hogy nincs az életben szüksége a latin nyelvre. Dehogyan nincs, hiszen egész műveltségünk ezen a nyelven épült fel. Jóformán ujságot sem olvashatunk a nélkül, hogy lépten nyomon ne találkoznánk latin kifejezésekkel és idézetekkel. Én azt tapasztaltam, hogy igazi művelt és képzett ember alig lehet valaki e nyelv ismerete nélkül.

Örülök, Ferike, a te buzgóságodnak, bízom benned, s nem félték többé. Ha te az első osztályban karácsonykor jóra vitted a latinból, nem aggódom azon, hogy az érettségim bajba kerülj a latin nyelv miatt. Fölteszem rólad, hogy az a szorgalom és hajlandóság, a melylyel most dicsekszel, állandó lesz benned és husvétkor legalább is jeles eredménnyel fogsz beszámolni.

Üdv neked, óh Ferike, s a többi kis diáknak, a kikről azt irtad, hogy szorgalmasan tanultak. Szeretném töled azt hallani, hogy az egész osztályban egynek sincs a latinból szekundája.